AKTÍV IFJÚSÁG

IFJÚSÁGKUTATÁS 2022

Az életkezdő korosztály közéleti érdeklődése, bevonhatósága a demokratikus döntéshozatalba

AKTÍV IFJÚSÁG

FIATALOK A NEMZETÉRT ALAPÍTVÁNY

Erasmus+

PEGAPOLL

2022.

Tartalomjegyzék

Összefoglaló 4
A kutatás absztrakt célja 7
Előzetes problémafelvetés, hipotézis 9
Kutatási hipotézisek 10
A kutatás módszertana 13
A kutatás mintavétele 13
A kutatás reprezentativitása 14
A kérdőívben szereplő kérdéstípusok 16
A kérdőív dinamikája, összeállítása 17
Jelölési, kerekítési szabályok 18
Adatkezelés és adatvédelem 18
Kérdőív 20
A kutatás eredményei – Kutatási jelentés 31
Önkéntes munka 31
A demokrácia állapotának megítélése Magyarországon és az EU-ban 33
A demokráciához és más rendszerekhez való viszonyulás 35
Egyéni élethelyzettel való elégedettség, a közérzet alakulása 37
Beszélhetünk-e általánosságban a fiatalok problémáiról? 38
Politikai érdeklődés a fiatalok körében 39
Melyek a legfőbb problémák a politikával? 40
A közéleti tájékozódás mértéke, gyakorisága 42
Hírfogyasztási szokások – a közéleti tájékozódás forrásai 43
A fiatalok érdekképviselete a politikai döntéshozók által 44
A fiatalok közügyekbe való beleszólási lehetőségei 46
Szélessávú internet és okoseszközök hozzáférhetősége a háztartásokban 47
Leggyakrabban használt közösségi platformok a fiatalok körében 48

Részvétel ifjúsági, hallgatói, illetve diákönkormányzati munkában 50
Politikai pártok tevékenységének követése és kapcsolatfelvétel politikai szereplővel 52
Választási részvételi hajlandóság a fiatalok körében 54
Részvétel az előző általános országgyűlési választáson 54
Részvétel a legközelebbi országos választáson 56
A választásra jogosultság korhatárának leszállítása 58
Az e-szavazás bevezetése és a választási részvételi hajlandóság 60
A fiatalok lehetőségei a közéleti tematizálásra 62
A közéleti részvételi hajlandóságot növelő tényezők 64
Játékprogramok használata 66
A politikusokba vetett bizalom 68
A politikusokba vetett bizalom erősítése 69
Párttagság és ifjúsági pártszervezeti tagság 72
Ifjúsági pártszervezeti tagsággal kapcsolatos elvárások 74
A személyes élethelyzettel összefüggő legfontosabb problémák 76
A fiatalok problémáival foglalkozó tanácsadó iránti igény 78
Ifjúsági ház, fiatalok számára üzemelő közösségi hely iránti igény 80
A fiatalok számára elérhető közösségi helyek és a közéleti érdeklődés közötti összefüggés 81
A fiatalok problémáira, közösségi életére koncentráló intézmények elérhetősége 82
Ifjúsági szervezetek normatív támogatásának növelése 84
A fiatalok gyermekvállalási hajlandósága 86
Egyéb demográfiai kérdések 88
A megkérdezett fiatalok kapcsolati státusza 88
Az egyazon háztartásban élők száma 89
A megkérdezett fiatalok háztartásának jövedelmi alapú önbesorolása 90
A megkérdezett fiatalok munkaerő-piaci (foglalkoztatás) alapú önbesorolása 91
Konklúzió, javaslatok 92

Összefoglaló

A kutatásunk eredményei alapján megállapítható, hogy a magyarországi fiatalok közéleti érdeklődése közepesnek mondható, a részvételi politikai kultúra generációs kitekintésben és az egyének szintjén is erősítésre szorul. Ennek legfőbb gátja jelenleg a politikusokba és az intézményes politikába vetett bizalom hiánya, ami nem adja meg a fiatalok számára a közéleti folyamatokba való beleszólás élményét. A fiatalok szerint léteznek kifejezetten az ő korosztályukat érintő problémák, és ezek megoldásában segítséget várnak a szakemberektől, döntéshozóktól. A fiatalok elsősorban az őket képviselő döntéshozók hitelességét, számon kérhetőségét vonják kétségbe („a politikusok nem tartják be az ígéreteiket"), emellett a politikai folyamatokba való valódi beleszólás lehetőségét vitatják, de a kapott válaszokból jól érzékelhető egy erős bizalmatlanság a kormánnyal, illetve általában a politikai szereplőkkel szemben (beleértve az ellenzéket is). Úgy érzik, hogy a hatalom birtokosai nem veszik kellően figyelembe a fiatalok problémáit, igényeit. A fiatalok leginkább alkalmi politikafogyasztók és megszilárdult preferenciával gyakran nem rendelkező, impulzív szavazók. Hírfogyasztási szokásaikra elsősorban az online tartalomszolgáltató portálokról és a közösségi médiafelületekről való tájékozódás (elsősorban Facebook, YouTube, Instagram) jellemző. A szélessávú internet a legtöbb háztartásban elérhető, illetve a következő időszakban hozzáférhetővé válik. A fiatalok túlnyomó többsége – a mérsékelten erős / közepesen gyenge politikai érdeklődés ellenére – saját bevallása szerint részt vett a legutóbbi általános országgyűlési választáson, illetve részt kíván venni a legközelebbi országos válasz-

táson. A fiatal korosztályba tartozók közül kevesen követik az egyes politikai pártok saját felületein közzétett tartalmakat, és közérdekű problémáikkal alig keresnek meg képviselőt, aktív politikust. A korcsoportos válaszadók – elmondásuk szerint – viszonylag magas arányban vettek már rész ifjúsági és/vagy hallgatói, illetve diákönkormányzati munkában. A választásra jogosultság korhatárának leszállítása mérsékelten népszerű felvetésnek bizonyult a fiatalok körében: az eredmények alapján a politikával szembeni ellenérzések nem a választási korhatár tologatásával orvosolhatók. Az e-szavazás lehetővé tételének viszont közéleti részvételre inspiráló hatása lehet a fiatal korcsoportokba tartozók jelentős hányadában. A fiatalok leginkább az aláírásgyűjtést és petícióírást, illetve az utcai tiltakozást látják célravezető eszköznek a helyi közügyekbe, valamint az országos politikai folyamatokba való beleszólás vonatkozásában. Nagyszámú említést kapott még az ifjúsági szervezeten keresztüli fellépés, a civil szervezetek akcióiban való részvétel, illetve az internetes fórumokon történő véleménynyilvánítás is. A fiatal válaszadók a közéleti érdeklődés növelésének legfontosabb csapásirányait az állampolgári ismeretek hatékonyabb oktatásában, a hiteles információkhoz való hozzáférés segítésében és a politikai kínálat színvonalának, hitelességének javításában látják. A fiatalok túlnyomó többsége nem kötődik, illetve kötődött szervezeti szinten egyik politikai párthoz sem. Ugyanakkor a jelenlegi és korábbi párttagság együttes aránya nem mondható kifejezetten rossz aránynak, hiszen az európai átlagnál magasabb számarányt láthatunk. A megkérdezettek viszonylag magas arányánál (37 százalék) erős restancia mutatkozik az ifjúsági pártszervezeti tagsággal szemben is. A fiatal korcsoportokba tartozó válaszadók összessége a problémalajstromának első három helyére az anyagi nehézségeket, a munkanélküliség és bérszínvonal kérdését, valamint a la-

káshoz jutás nehézségét jelölték meg, ugyanakkor nagy arányban említették a jelenlegi periódusra kontinensszerte jellemző gazdasági válságot és kiszámíthatatlanságot is. A lakóhelyen való boldogulás vagy az oktatási rendszer állapotának kérdése a személyes prioritások közül közepesen fontosnak bizonyultak. A válaszadók abszolút többsége szerint szükség volna rá, hogy működjön a lakóhelye szerinti településen ifjúsági ház, közösségi hely a fiatalok számára, illetve szükség esetén kifejezetten a fiatalok problémáival foglalkozó, ifjúsági tanácsadóhoz fordulhassanak. A megkérdezettek túlnyomó többsége szerint az ifjúsági szervezetek, programok számára nyújtandó magasabb összegű normatív támogatás javítana a fiatalok közéleti részvételi hajlandóságán.

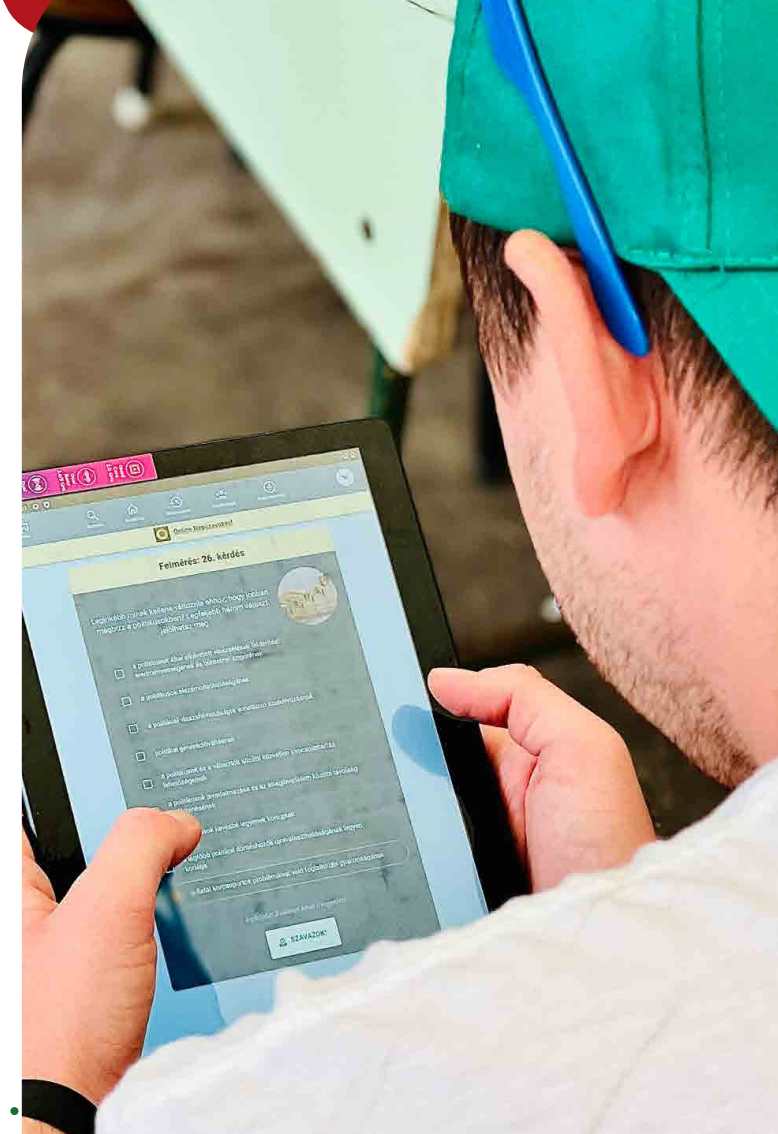

A kutatás absztrakt célja

A fő cél: a fiatalok véleményének összegyűjtése, rendszerezése a közéleti részvétellel kapcsolatban egy kérdőíves kutatás keretében
A kutatás célja, hogy felmérje azokat az objektív és szubjektív tényezőket, amelyek az életkezdő korosztályt, az első szavazókat, szélesebb kitekintésben pedig a 18-29 éveseket ösztönzik a közéleti aktivitásra (helyi, országos és európai szinten), vagy éppen távol tartja attól. A mintavétel során nyert válaszok, valamint azok kvantitatív és kvalitatív értékelése nyomán betekintést nyerünk a fiatal korosztálynak a politikai döntéshozatalhoz, demokratikus intézményrendszerhez, a részvételi politikai kultúrához való viszonyrendszerébe. A jövő generációinak kilátásai, otthonosságérzete, egyéni és közösségi felelősségérzete, politikaformálásról alkotott benyomása alapvető fontosságú a magyar demokrácia jövője, a generációs szolidaritás fennmaradása és a fiatalokat (is) megszólítani szándékozó pártpolitikai és civil aktorok szempontjából.
Empirikus kutatásmódszertani szempontból ügyeltünk arra, hogy a kérdések a legkevésbé se legyenek irányítottak, ne tereljék egy-egy válasz felé a válaszadót, sőt egyes esetekben lehetőséget nyissanak a válaszpanelek megjelölése mellett a bővebb, szóbeli kifejtésre. Igyekeztünk a fiatalok hírfogyasztási szokásait is felmérni. A kutatás gondolatébresztő hatás elérésére törekszik, melynek eredményeképp erősíthető a kritikai gondolkodás, valamint ezzel összefüggésben a vitakultúra.

Tevékenységünk legfontosabb motivációi:

- segítsünk a résztvevőinknek közösen fejlődni, aktív, nemzeti és európai öntudatú

állampolgárrá válni (hisszük, hogy a kettő jól megfér egymás mellett és kölcsönösen erősítheti egymást),

- segítsük a résztvevőket az ehhez szükséges készségek elsajátításában,
- a fiatalok tudatos gondolkodásának támogatása, amivel az ügyeiket előre tudják majd mozdítani,
- tanulják meg az élet más területén is kamatoztatni a megszerzett tudást és készségeket,
- alapítványunk egyik célja a további kapcsolatteremtés a célcsoport és a döntéshozók között, a fiatalok bevonása a közéletbe, a politikai folyamatok formálásába.

Előzetes problémafelvetés, hipotézis

A fiatal korcsoportok teljes választókorú népességen belüli – gyakran szignifikánsan – alacsonyabb közéleti, választási részvételi hajlandósága, a politikától, a demokratikus intézményektől és, döntéshozatali szintektől való elfordulása, amely gyakran együtt jár a társadalmi önszerveződés alacsony fokával, a civil társadalom gyengeségével is, egy jól megfogható, azonosítandó probléma, amelynek összetevőit érdemes feltárni. Az egyes részproblémák azonosítása nagyban hozzásegíti a társadalomkutatókat és a politikai döntéshozókat ahhoz, hogy jobban megértsék az életkezdő korosztály közélettel szembeni attitűdjeit, az általuk megélt problémákat, megfogalmazott igényeket, és ezek tudatában nagyobb hatásfokkal legyenek képesek megszólítani, bevonni őket a politikaalkotásba. Maga a vizsgált korcsoport is közéleti ismeretekhez juthat, készségeket fejleszthet ki vagy mélyíthet el az efféle kutatásokra épülő akciótervek és kampányok során. Ezáltal öntudatosabb, kezdeményezőbb, aktívabb, a közösségi intézményekbe nagyobb bizalmat helyező európai polgárokká válhatnak. Fontos lehet hangsúlyozni, hogy a „fiatalok” nem egy homogén társadalmi csoport, gondolkodásmódjukat nagyban meghatározzák a szocializációs közeg, a családi háttér és életkörülmények, valamint a generációs élmény tipizáló ereje (pl. „COVID-generáció”). Korunk életkezdő korosztályát a felgyorsult társadalmi változások, a kultúra sokszínűbbé válása és a külső bizonytalanságok következtében sokkal nagyobb diverzitás jellemzi, így egyre nehezebb egyértelmű szegmentációs kategóriákat és tipikus élethelyzeteket, problémaköröket bemutatni. Adja magát az

a kutatói következtetés, miszerint a fiatalok attitűdjeinek felmérésében nagy szerepet kell kapniuk a kvantitatív (nagymintás) felmérések mellett a kvalitatív (pl. fókuszcsoportos) kutatásoknak is.

Kutatási hipotézisek

Az alábbi tételmondatok előzetes hipotézisek a kutatáshoz. A cél az volt, hogy legalább 10 igazolt hipotézist fel tudjunk állítani, amelyek a kutatás megállapításai között szerepelhetnek majd – az ezekhez fűződő javaslatokkal kiegészítve. Az is nyilvánvaló volt, hogy a felsorolt vélelmek közül néhány szükségképpen meg fog dőlni a mintavétel lezárultát követően, az eredmények értékelésekor.

E pontoknak fontos szerep jutott az előzetes, szakmai konzultáció során, amelyet május első hetére időzítettünk.

Az előzetes kutatási hipotéziseink a következők voltak:

1. Az elsődleges szocializációs ágens maga a család (erre a legtöbb kutatás jól rá is mutat), ezért a politikai szocializációt, részvételi hajlandóságot, világnézeti meggyőződést erősen befolyásolják az otthonról hozott minták. Ezzel együtt is elmondható, hogy a fiatalok generációs alapon némileg progresszívebb gondolkodást képviselnek bizonyos kérdésekben, és fogékonyabbak a posztmateriális értékekre. A hagyományos mintáktól eltérő, bizonyos értelemben nyitottabb szemléletmód az átlaghoz képest inkább jellemző az egyetemista / diplomás, illetve urbánus területen élő fiatalok körében.
2. Azok közül, akik gyakrabban végeztek/végeznek önkéntes tevékenységet, na-

gyobb a közügyek iránti érdeklődés és a közéleti aktivizmusra való készség.

3. Azok, akik jobban bíznak a magyar demokrácia működésében, illetve elkötelezettebbek a demokrácia iránt, inkább vállalnának részvételt a közéletben.
4. Azok, akik szerint léteznek tipikusan a fiatal korcsoportokat érintő, megoldandó társadalmi problémák, jellemzően nagyobb, generációs érdekérvényesítő képességet várnának a politikában.
5. Minél gyakrabban tájékozódik valaki közéleti-politikai kérdésekben, annál inkább késztetést érez a közügyek alakításába történő bevonódásba. Erős korreláció figyelhető meg a hírfogyasztási szokások és a multiplatform-használat, valamint a közéleti érdeklődés és a választási részvételi hajlandóság között.
6. A fiatalok hitelességet (a rendszerbe, az elitbe vetett bizalom helyreállítását), erősebb érdekképviseletet, a közbeszéd állapotának javítását látják a politikai érdeklődést, bevonódást elősegítő tényezőknek.
7. A politikai generációváltás és generációs tudat látványosabb megjelenítése segíthet a fiatalok megszólításában.
8. Az új generáció új, konszenzuálisabb beszédmódot, politikai kultúrát igényelne.
9. Azok, akik rendszeresen játszanak szoftveres játékokkal, nagyobb hajlandóságot mutatnak a közéleti problémák megoldását szemléltető, edukációs jellegű játékprogramok kipróbálására.
10. A fiatalok elsősorban a közösségi élményt és a proszociális (pozitív társadalmi célt szolgáló) attitűdöt helyezik előtérbe az ifjúsági szervezetekhez való

csatlakozást vonzóbbá tevő tényezők közül.

11. A megkérdezettek többsége szerint javítana a fiatalok közéleti részvételi hajlandóságán, ha a mindenkori kormányok több pénzügyi forrást biztosítanának az ifjúsági szervezetek, programok számára.

12. A középiskolai, egyetemi diákönkormányzati, hallgatói önkormányzati aktivitás foka hatással van a közéleti aktivitás későbbi alakulására.

13. Az elektronikus úton történő szavazás bevezetése növelné a fiatalok közéleti/választási részvételi hajlandóságát.

14. A választásra jogosultság korhatárának leszállítása növelné a fiatalok közéleti/választási részvételi hajlandóságát.

A kutatás módszertana

A kutatás mintavétele

Személyes megkeresésen, online kérdőíven keresztül zajlott.

1. A személyes mintavételek a következő helyszíneken és időpontokban, könnyűzenei fesztiválokon történtek:

   EFOTT: 2022. július 13-16.
   EastFest: 2022. július 27-30.
   SZIN: 2022. augusztus 24-27.
   Mintavétel: N=1392 (teljes + részleges kitöltés), teljes kitöltés: N=1340 fő.

2. A mintavétel a PegaPoll online adatfelvételi platformján és beépülő kérdőív-moduljain keresztül zajlott július 13. és augusztus 27. között (amelyet egy előzetes regisztrációs, illetve tesztidőszak előzött meg): https://pegapoll.com/survey/62abf9b624aa9a0001bb14f4

A weboldalra személyes megkereséssel, illetve terepen (fesztiválok), QR-kódos navigációval irányítottunk forgalmat, hogy minél relevánsabb és nagyobb elemszámú mintával dolgozhassunk. A kérdőívet kitöltők ugyanazokat a kérdéseket és válaszlehetőségeket kapták. A kérdések kötött sorrendben, a válaszadást segítő dinamika szerint kerültek lekérdezésre a személyes mintavétel során. Az online kérdőívet tartalmazó webfelület több platformra (asztali számítógép, notebook, tablet, okostelefon) is optimalizálva lett, a személyes lekérdezés okoseszközök

segítségével, regisztrációval, illetve a válaszokat rögzítő kérdezőbiztosok által történt.

Folyamatos visszacsatolási lehetőség: a PegaPoll közösségi fórumán, valamint Google Form segítségével nem csak az eseményeink folyamán, hanem előtte és utána is fogjuk gyűjteni a fiatalok észrevételeit.

A kutatás reprezentativitása

A „reprezentatív minta” alapkövetelménye, hogy a minta reprezentatív legyen az aktuális kutatás által érintett populációra, tükrözze annak rétegezettségét néhány ismérv mentén, adja vissza a populáció területi eloszlását. A különböző rétegek közötti, illetve a rétegeken belüli vertikális és horizontális társadalmi egyenlőtlenségeket is megjelenítse, úgy, amilyen súllyal az alapsokaság képviselteti magát az ország népességében. Jelen kutatás statisztikai értelemben nem tekinthető a teljes (korcsoportos) populációra nézve reprezentatívnak (különleges interjúhelyszín, online kitöltés), ugyanakkor a mintavétel során nyert, „nyers” adatokat szociodemográfiai jellemzők (ún. kvótakérdések) mentén is szegmentáltuk (szűrés, keresztlekérdezés lehetősége). A kitöltés ún. statisztikai-demográfiai szerepet betöltő kérdések megválaszolásával (szűrőkérdések) indul (nem, életkor, lakóhely szerinti településtípus, legmagasabb iskolai végzettség), és a kérdőív végén további, statisztikai-demográfiai összevetésre alkalmas kérdések is szerepelnek (egyazon háztartásban élők száma, jövedelem-színvonal szerinti önbesorolás, munkaerőpiaci aktivitás).

A 30. életévnél idősebb válaszadók létszáma olyan csekély, hogy az ő válaszaiknak a megoszlása érdemben nem befolyásolta az egyes kérdésekre adott válaszok megoszlási arányát. Tehát – figyelembe véve a célcsoporton kívüli alacsony elemszámot – az eltérések egészen marginálisak, gyakran a kerekítési szabályok miatt eleve figyelmen kívül hagyhatók, de a statisztikai hibahatár figyelembevételével bizonyosan. Mindazonáltal az adatok kiértékelése során korcsoportos szűrőt alkalmaztunk, hogy a kutatási célcsoportnál idősebb válaszadók válaszaitól megtisztítsuk a mintát.
Tervezett mintanagyság: legalább 700, a kutatási célcsoportba tartozó személy által kitöltött kérdőív válaszainak összegzése és kiértékelése.
Megjegyzés: végül 1392 (1340 teljes + 52 részleges kitöltés) személy töltötte ki a kérdőívet. A túlnyomó többségük a rendezvényeken, személyes megkeresés útján, okoseszközön keresztül.

A mintavétel az alábbi változók (kötőjellel) és attribútumaik (ponttal) szerint történt.

- a nemek
  - férfi,
  - nő
- a korcsoportok
  - az ERASMUS pályázati útmutató szerint az ifjúsági projektek esetében a fő célcsoportok a következők: 13–30 éves fiatalok
  - priorizált mintavételi célcsoport: 18-30 éves, megoszlás: 25 év alattiak és 26-30 évesek) – szűrés: születési év bekérése a kérdőív elején, a demográfiai adatok között
- a legmagasabb befejezett iskolai végzettség

- legfeljebb nyolc általános/elemi iskola,
- szakmunkás, szakérettségi (szakképzettséggel rendelkező)
- felsőfokú végzettség oklevéllel (BA/BSc, MA/MSc)
- posztgraduális

- munkaerő-piaci aktivitás
- tanuló
- teljes munkaidőben dolgozó
- részmunkaidőben dolgozó
- alkalmi munkát végző
- gyesen, gyeden van
- munkanélküli
- háztartásbeli
- egyéb inaktív
- településméret-kategóriák (a méretkategóriákon belül is nagyobb eséllyel kerül be egy nagyobb településen élő személy, mint egy kisebb településen élő)
  - 500 fő alatti állandó népességgel rendelkező község (aprófalvak)
  - 500-5000 fő közötti község (falvak és nagyközségek)
  - 5000-20 000 fő közötti város (kisváros)
  - 20 000-100 000 fő közötti város
  - 100 000 fő feletti nagyváros
  - megyeszékhelyek
  - Budapest (főváros)

A kérdőívben szereplő kérdéstípusok

- **Igen** vagy **nem** válaszlehetőséget felkínáló egyszerű választós (eldöntendő) kérdések

- Ötfokú skálázós kérdések. Az elégedettséget kutató kérdések esetében a „nagyon elégedettől” az „egyáltalán nem elégedettig” terjedő válaszlehetőségek. A köztes „osztályzatokkal” a kérdezett árnyalhatja a „dolog” megítélését.
- Feleletválasztós kérdések: különböző válaszlehetőségeket kínálunk fel. Lehetséges, hogy csak egy választ fogadunk el, más esetekben többet is. Léteznek olyan kérdések is, ahol egyes válaszlehetőségek csak jelölhetők, de nem kerülnek beolvasásra. Ezeket minden esetben jelezzük a kérdőívben.
- Nyitott (nyílt) kérdés: a megkérdezett a kérdésre szabadon válaszolhat, a kérdezőbiztos rögzíti a szöveget. Ezeket a kutatási jelentés mellett szöveges mellékletként továbbítjuk.
- A válaszok megoszlását grafikusan, diagramok formájában ábrázoljuk, leíró szöveggel kiegészítve. a leíró szövegrészeket követően elemző, következtetéseket levonó megállapítások szerepelnek.

A kérdőív dinamikája, összeállítása

A kérdőív kérdéseit, valamint az azokra adott válaszlehetőségeket a Fiatalok a Nemzetért Alapítvány szakértői állítják össze a mérés kezdetét megelőző időszakban. Önkéntes munkatársaink a pályázatban szereplő instrukciók alapján egy alapváltozatot készítenek, melyet előkészítő egyeztetések során többször áttekintenek, megfogalmazzák módosítási javaslataikat, további ötleteiket. Ennek nyomán születik meg a végleges kutatási koncepció és a kész kérdőív. A kérdőívek elején szocio-demográfiai változóknak kell szerepelniük.

Ezt követően politikamentes, vagy mérsékelten átpolitizált kérdések feltétele javasolt, ezeket követhetik a szenzitívebb politikai kérdések. Ennek a válaszadási hajlandóság növelése szempontjából van jelentősége. A kérdőív fix kérdéseket tartalmaz, melyek kérdőívben elfoglalt helye, kérdezési módszertana igazodik az adott témakör által megkövetelt lekérdezési lehetőségekhez.

Jelölési, kerekítési szabályok

A kutatási jelentésben „n”-nel a válaszadók mintabeli súlyozott létszámát jelöljük. Az ábrákon szerepeltetjük azt, hogy a megjelenített adatok a válaszadók mely körére vonatkoznak (Pl. budapesti fiatalok véleménye az ERASMUS-ösztöndíjról). A kutatási jelentésekben feltüntetett százalékokat egész számra kerekítjük, az átlagokat és „indexeket” egy tizedesjegyre. Az egy kérdésre adott válaszok százalékban megadott összege a kerekítés miatt ±1-3 százalékponttal eltérhet 100 százaléktól. Amennyiben a mintába bekerülő személyek kevesebb, mint fél százaléka jelölt meg egy adott válaszlehetőséget, azt a kutatási jelentésben nullával jelöljük. A táblázatokban és ábrákon helyhiány miatt egy-egy kérdés bizonyos válaszlehetőségeinek szövegét lerövidíthetjük (a kérdőívből visszakereshetők a pontos kérdések-válaszok).

Adatkezelés és adatvédelem

A mintavétel során a kutatás készítői teljes mértékben betartják a személyes adatok felhasználására, tárolására vonatkozó adatvédelmi szabályokat, beleértve a GDPR és a nemzeti jogrendszer által előírt feltételeket. A jelentkezések, online kérdőívek kitöltése folyamán csak a legszükségesebb adatokat kértük el, melyeket biztonságos

felületeken tárolunk, harmadik fél számára nem továbbítunk. A kérdőívet kitöltők számára a kérdezők elérhetővé tették az adatkezelési tájékoztatót, így annak ismeretében, önkéntes alapon vehettek részt a kutatásban. A mintavételt megelőzően a megkérdezettek párbeszédpanelen keresztül hozzájárultak a hatályos jogszabályoknak megfelelően összeállított és alkalmazott adatkezelési tájékoztatóban foglaltakhoz.

Kérdőív

A kérdőív kitöltése előtt a válaszadók megadták a szükséges statisztikai-demográfiai adatokat, illetve hozzájárultak az adatkezeléshez a feltételek megismerését követően.

1. **Végeztél már valaha önkéntes tevékenységet az érettségihez előírt teljesítésen kívül? (Magyarázó szöveg: Önkéntes tevékenység az a segítség, szívesség, amit valaki önszántából, ingyen, ellenszolgáltatás nélkül más, családján, rokonán, közvetlen barátján kívüli személy, szervezet vagy a közösség javára végez.)**
   - ☐ igen, legalább 1-2 alkalommal
   - ☐ igen, több alkalommal is
   - ☐ nem végeztem, de tervezem
   - ☐ nem végeztem, és nem is tervezem
2. **Szerinted összességében hogyan működik a demokrácia a mai Magyarországon?**
   - ☐ nagyon jól
   - ☐ inkább jól
   - ☐ se nem jól, se nem rosszul
   - ☐ inkább rosszul
   - ☐ nagyon rosszul
3. **És az Európai Unióban?**
   - ☐ nagyon jól
   - ☐ inkább jól
   - ☐ se nem jól, se nem rosszul
   - ☐ inkább rosszul
   - ☐ nagyon rosszul

4. A következő kijelentések közül melyik áll a legközelebb a Te véleményedhez?

- ☐ a demokrácia minden más politikai rendszernél jobb
- ☐ bizonyos körülmények között a tekintélyelvű vagy diktatórikus rendszer jobb, mint egy demokratikus politikai rendszer
- ☐ nincs határozott véleményem ebben a kérdésben

5. Mennyire vagy elégedett a következő dolgokkal?

- › Tanulási lehetőségeiddel
- › Mindent egybevetve azzal, ahogyan most élsz
- › Jövőbeli terveid megvalósulási esélyeivel
- › Jelenlegi életszínvonaladdal
- › Munkavállalási lehetőségeiddel
- › Közösségi életeddel / társas kapcsolatoddal

- ☐ egyáltalán nem
- ☐ inkább nem
- ☐ többé-kevésbé
- ☐ inkább igen
- ☐ teljes mértékben

6. Szerinted lehet általánosságban beszélni a fiatalok problémáiról?

- ☐ igen, hiszen vannak generációs érdekek, célok, amelyek minden fiatal számára fontosak
- ☐ nem, hiszen a fiatalok nagyon különböző élethelyzettel, célokkal rendelkeznek

7. Mennyire érdekel a politika, politikai döntéshozatal?

- ☐ nagyon érdekel
- ☐ inkább érdekel
- ☐ inkább nem érdekel
- ☐ egyáltalán nem érdekel

8. Szerinted melyek a legfőbb problémák a politikával? (Legfeljebb három válaszlehetőséget jelölhetsz meg.)

- ☐ úgy érzem, nincs valódi beleszólásom
- ☐ a politikusok nem tartják be az ígéreteiket
- ☐ a döntéshozók nem figyelnek oda a fiatalokra
- ☐ a fiatalok nem tudják kellően hallatni a hangjukat
- ☐ úgy érzem, nincs hatással az életemre
- ☐ nem bízom a demokratikus intézményrendszerben
- ☐ nem bízom a jelenlegi kormányban
- ☐ nem találok olyan politikai szereplőket, akik hitelesen képviselnének engem
- ☐ egyéb

9. Milyen gyakran szoktál közéleti-politikai témákban tájékozódni?

- ☐ rendszeresen
- ☐ alkalmanként
- ☐ soha

10. Elsősorban milyen forrásokból szoktál tájékozódni közéleti-politikai kérdésekről?

- › Családtól, rokonoktól,
- › Barátoktól, ismerősöktől
- › Állami televízióból
- › Kereskedelmi televízióból
- › Állami vagy kereskedelmi rádióadóból

- Országos és/vagy helyi napilapokból, hetilapokból
- Internetes hírportálokról, blogokról
- Közösségi médiafelületekről (pl. Facebook, YouTube, Twitter stb.)

☐ Osztályozás 1-től 5-ig, köztes értékek megadásának lehetőségével (1) soha – (5) szinte mindig (Multi Likert)

11. Szerinted a politikai döntéshozók menynyire veszik figyelembe a közpolitikai döntések során a fiatal generációk érdekeit?

☐ teljes mértékben figyelembe veszik
☐ inkább figyelembe veszik
☐ inkább nem veszik figyelembe
☐ egyáltalán nem veszik figyelembe

12. Mennyire vagy elégedett az alábbiakkal:

- Fiatalok országos közügyekbe való beleszólási lehetőségével?
- Helyi (önkormányzati/kerületi) közügyekbe való beleszólási lehetőségével?
- Európai uniós politikai folyamatokba való beleszólási lehetőségével?

☐ egyáltalán nem
☐ inkább nem
☐ többé-kevésbé
☐ inkább igen
☐ teljes mértékben

13. Van-e otthon (abban a háztartásban, ahol élsz) számítógép vagy valamilyen „okoseszköz”, illetve szélessávú internet?

☐ van
☐ nincs

14. Milyen gyakran használod az alábbi közösségi oldalakat/szolgáltatásokat?

- › Facebook
- › YouTube
- › Instagram
- › TikTok
- › Twitter
- › Snapchat
- › Pinterest
- › LinkedIn
- ☐ Osztályozás 1-től 5-ig, köztes értékek megadásának lehetőségével (1) soha – (5) naponta többször

15. Részt vettél/veszel-e ifjúsági/hallgatói/diákönkormányzati munkában?

- ☐ igen
- ☐ nem

16. Milyen gyakran szoktál...

- › Politikust, helyi önkormányzati képviselőt egy-egy problémával megkeresni?
- › Politikai pártok honlapjairól, felületeiről tájékozódni?
- ☐ Osztályozás 1-től 5-ig, köztes értékek megadásának lehetőségével (1) soha – (5) mindig

17. Részt vettél a legutóbbi országgyűlési választáson?

- ☐ igen
- ☐ nem
- ☐ életkorom miatt nem voltam választásra jogosult

18. Részt vennél a legközelebbi országos választáson?

- ☐ biztosan igen
- ☐ inkább igen

- ☐ inkább nem
- ☐ biztosan nem

19. Mit gondolsz a választásra jogosultság korhatárának (aktív választójog) a jelenlegi 18. életévről 16 évre történő leszállításáról?

- ☐ támogatom
- ☐ ellenzem

20. Az elektronikus úton történő szavazás („e-szavazás”) lehetővé tételével személy szerint szívesebben részt vennél az országos politikai döntésekben?

- ☐ inkább részt vennék
- ☐ kevésbé vennék részt
- ☐ érdemben nem befolyásolná a részvételi hajlandóságomat

21. Szerinted milyen, választáson kívüli lehetőségeik vannak a fiataloknak arra, hogy hallassák a hangjukat a helyi vagy országos közügyekben?

› Többszörös feleletválasztás

- ☐ híres „Youtubereken” keresztül elérni a tömegekhez
- ☐ utcai tiltakozás
- ☐ aláírásgyűjtés, petíció
- ☐ flashmob
- ☐ ifjúsági szervezeten keresztüli fellépés
- ☐ civil szervezetek akcióiban való részvétel
- ☐ internetes fórumokon való véleménynyilvánítás
- ☐ képviselővel, polgármesterrel való kapcsolatfelvétel
- ☐ lakossági fórum
- ☐ semmilyen

22. **Leginkább minek kellene változnia ahhoz, hogy szívesebben részt vegyél a közéletben? Legfeljebb három választ jelölhetsz meg.**

- ☐ alaposabb és érdekesebb oktatás az állampolgári ismeretekről az iskolában
- ☐ a hiteles információkhoz való hozzáférés nehézségének
- ☐ a közbeszéd normálisabbá válásának
- ☐ a politikai kínálat színvonalának, hitelességének
- ☐ a politikai intézményrendszer (beleértve a választási rendszert) működésének
- ☐ az aktív politikusok korösszetételének (több fiatal politikust!)
- ☐ a politikai döntéshozók számon kérhetőségének
- ☐ a közvetlen demokrácia, e-demokrácia alkalmazási gyakoriságának
- ☐ a fiatal választók, életkezdő korosztály erősebb képviseletének

23. **Szoktál-e valamilyen számítógépes játékkal játszani? Ha igen, leggyakrabban milyen eszközön, platformon?**

- ☐ nem játszom ilyen játékokkal
- ☐ leginkább közösségi oldalon
- ☐ leginkább asztali vagy hordozható számítógépen
- ☐ okostelefonon
- ☐ egyéb

24. **24. Kipróbálnál-e olyan játékot, amely szórakoztató módon, történetet mesélve az állampolgári részvétel különböző formáit kínálja cselekvési lehetőségként a közügyek, közéleti problémák megoldására?**

- ☐ igen

- ☐ talán
- ☐ nem

25. **25. Mennyire bízol a politikusokban?**

- ☐ teljes mértékben
- ☐ inkább igen
- ☐ többé-kevésbé
- ☐ inkább nem
- ☐ egyáltalán nem

26. **Leginkább minek kellene változnia ahhoz, hogy jobban megbízz a politikusokban? Legfeljebb három választ jelölhetsz meg.**

- ☐ a politikusok által elkövetett visszaélések felderítési eredményességének és a büntetés szigorának
- ☐ a politikusok elszámoltathatóságának
- ☐ a politikusi visszahívhatóságra vonatkozó szabályozásnak
- ☐ politikai generációváltásnak
- ☐ a politikusok és a választók közötti közvetlen kapcsolattartás lehetőségeinek
- ☐ a politikusok javadalmazása és az átlagjövedelem közötti távolság csökkenésének
- ☐ a politikusok kevésbé legyenek korruptak
- ☐ a legfőbb politikai döntéshozók újraválaszthatóságának legyen korlátja
- ☐ a fiatal korcsoportok problémáival való foglalkozás gyakoriságának

27. **Voltál már tagja valamelyik pártnak vagy párt ifjúsági szervezetének?**

- ☐ jelenleg is tagja vagyok
- ☐ tagja voltam
- ☐ nem voltam/vagyok tagja

28. **Mikor vennél részt szívesen egy párt**

ifjúsági szervezetében?

- ☐ biztosan nem vennék részt / soha
- ☐ ha közösségi élményt, társaságot adna
- ☐ ha egy jó ügyet, támogatható célt szolgálna
- ☐ ha politikai karrierlehetőséget biztosítana
- ☐ ha általa több emberhez juthatnék el, többet szerepelhetnék
- ☐ ha a fiatalok hangját igényeit felerősíthetném a közéletben
- ☐ ha egy hiteles alternatíva feltűnne a mai politikai rendszerben
- ☐ a jövőben részt szeretnék venni

29. Az alábbi problémák közül mit tartasz a saját vagy közvetlen környezeted élethelyzete szempontjából igazán fontosnak? (Legfeljebb három választ jelölhetsz meg!)

- ☐ anyagi nehézségek
- ☐ alkohol-, drogfogyasztás
- ☐ munkanélküliség, bérszínvonal
- ☐ lakóhelyen való boldogulás nehézsége
- ☐ párkapcsolati nehézségek
- ☐ társasági élet nehézségei
- ☐ gyenge érdekérvényesítő erő
- ☐ lakáshoz jutás nehézsége
- ☐ családtervezés nehézségei
- ☐ gazdasági válságok, kiszámíthatatlanság
- ☐ oktatásban tapasztalható problémák

30. Mennyire volna rá szükség, hogy külön a fiatalok problémáival foglalkozó önkormányzati vagy ifjúsági tanácsadó személyhez fordulhass a kérdéseiddel?

- ☐ nincs rá szükség

- ☐ szükség volna rá

31. Mennyire volna rá szükség, hogy működjön a lakóhelyed szerinti településen ifjúsági ház, közösségi hely a fiatalok számára?

- ☐ van már ilyen
- ☐ nincs szükség rá
- ☐ szükség volna rá

32. Amennyiben elérhetők volnának ilyen lehetőségek, szerinted aktívabban érdeklődnél, illetve vennél részt a közéletben?

- ☐ nem befolyásolna a közéleti aktivitásban
- ☐ biztosan aktívabb lennék
- ☐ talán aktívabb lennék
- ☐ még kevésbé lennék aktív

33. Vannak-e a számodra elérhető közelségben olyan intézmények, szervezetek, amelyek kifejezetten a fiataloknak szerveznek programokat, nyújtanak segítséget, adnak tanácsokat stb.)?

- ☐ van már ilyen
- ☐ nincs ilyen, de nincs is szükség rá
- ☐ nincs ilyen, de szükség volna rá
- ☐ nem válaszolok

34. Szerinted alapvetően javítana-e a fiatalok közéleti részvételi hajlandóságán, ha a mindenkori kormányok jóval több normatív támogatást, pályázati forrást biztosítanának az ifjúsági szervezetek, programok számára?

- ☐ inkább javítana
- ☐ inkább nem javítana

35. Mi a jelenlegi családi állapotod?

- ☐ egyedülálló
- ☐ házas
- ☐ kapcsolatban élek, de házasodni szeretnék
- ☐ kapcsolatban élek, de nem szeretnék házasodni
- ☐ nem válaszolok

36. Tervezel-e a jövőbe tekintve gyermekvállalást?

- ☐ igen
- ☐ nem
- ☐ talán
- ☐ nem válaszolok

Addicionális demográfiai és szenzitívebb kérdések

37. Hányan éltek közös háztartásában (közös kasszán) Téged is beleszámítva?

- ☐ egy
- ☐ kettő
- ☐ három
- ☐ négy, vagy több
- ☐ nem válaszolok

38. Kérlek, helyezd el háztartásodat egy ötös skálán jövedelmi helyzete alapján!

- ☐ Osztályozás 1-től 5-ig, köztes értékek megadásának lehetőségével (1) nagyon szegény – (5) nagyon gazdag

39. Te dolgozol?

- ☐ igen, teljes munkaidőben, főállásban
- ☐ nem, tanuló vagyok
- ☐ nem, munkanélküli vagyok
- ☐ egyéb
- ☐ nem válaszolok

A kutatás eredményei – Kutatási jelentés

Önkéntes munka

A válaszadóknak körülbelül kétharmada (66%) végzett már önkéntes munkát a tanulmányokon kívüli, kötelező óraszámok mellett. Közel ugyananynyian jelezték, hogy több alkalommal is végeztek már ilyen tevékenységet, mint ahányan arról vallottak, hogy legalább egy-két alkalommal végeztek önkéntes munkát. A válaszadóknak csupán a 14 százaléka mondta azt, hogy a jövőben sem kíván ilyen tevékenységet végezni, míg 20% eddig nem végzett ugyan, de tervezi.

Ez az adatsor Magyarországi viszonylatban kifejezetten jónak mondható. Az önkéntesség szorosan összefügg a társadalmi helyzettel, korrelációt mutat különböző demográfiai tényezőkkel, az egyé-

Végeztél-e már valaha önkéntes tevékenységet az érettségihez előírt teljesítésen kívül?

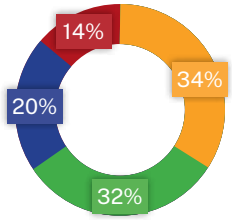

- Igen, legalább 1-2 alkalommal
- Igen, több alkalommal is
- Nem végeztem, de tervezem
- Nem végeztem, és nem is tervezem

Végeztél-e már valaha önkéntes tevékenységet az érettségihez előírt teljesítésen kívül? (%)

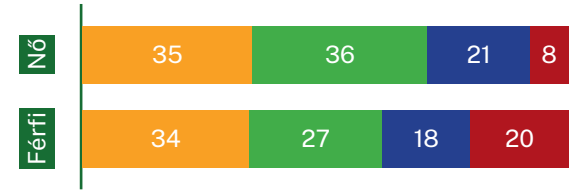

nek közösségi kapcsolatainak minőségével. Fontos különbséget tennünk a formalizált és informális formában önkéntes munkát végzők között – az utóbbiak száma lényegesen magasabb. Így érthető meg, miért látunk kimondottan magas önkéntes aktivitási arányszámokat a diagramon.

A kutatásunk is visszaigazolta a KSH időszakos jelentéseinek azon visszatérő megállapítását, miszerint a nők nagyobb fokú hajlandóságot mutatnak az önkéntes munka végzésére. Mintánkban a vizs-

Az önkéntes munkát végzők száma nemek szerint

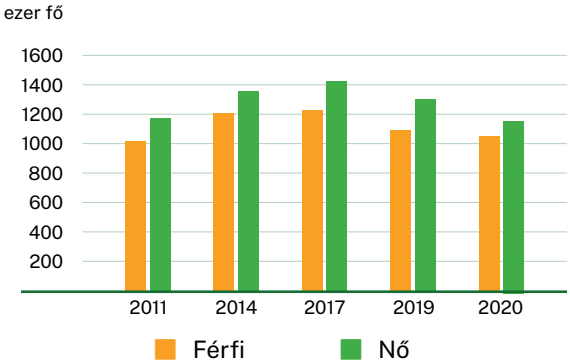

Forrás: KSH, Munkaerő-felmérés, Önkéntes munka c.kiegészítő felvételek

gált korcsoportban az előző oldalon látható ábra szerint alakult a férfi és női válaszadók aránya.

A KSH adatsorai a populáción belül jóval több korcsoportot is lefednek, mint a fiatalok attitűdjeire, aktivitására vonatkozó kutatásunk. A KSH azt is megállapítja , hogy „Magyarországon egyre elterjedtebb az önkéntes munka. 2011-ben a 15–74 évesek 28%-a nyilatkozott úgy, hogy a megelőző 12 hónap során végzett önkéntes tevékenységet, míg 2020-ban már 31%-uk."

A kiadványból egyébként az is kiderül, hogy alapvetően mely területekre koncentrálódnak az önkéntes tevékenységek, illetve ezek milyen gyakoriságot mutatnak (lásd: uo. 2. ábra). Természetesen az önkéntesség iránti igényt szemléletformálással is lehet erősíteni, ami szorosabb közösségi beágyazottságot, erősebb szolidaritásérzést és kiterjedtebb társadalmi/mikroközösségi kapcsolatokat jelent. Ezen a téren van szerepe az oktatásnak, az önkéntes munkát népszerűsítő kampányoknak és a közösségi programoknak.

A demokrácia állapotának megítélése Magyarországon és az EU-ban

A fiatalok demokrácia működéséről alkotott véleményét mind a magyarországi viszonyokkal összefüggésben, mind az Európai Unió intézményi rendszerének működése kapcsán megkérdeztük. A magyar demokrácia működése kapcsán jóval negatívabb értékelést adtak a válaszadók. Ugyanakkor az uniós viszonyok megítélésében csaknem kétszer akkora a köztes álláspontra („se nem jól, se nem rosszul") helyezkedők aránya, ami nagyobb fokú bizonytalanságot, kevésbé markáns véleményalkotást mutat. A magyar demokrácia mű-

ködésének megítélése mindkét nem esetében negatív, a nők esetében némiképp még negatívabb, mint a férfiaknál. A köztes álláspontot megjelölők aránya érdemben nem tér el a két nem között (a két százalékpontos különbség az értékek kerekítése és a statisztikai hibahatár miatt nem releváns). A hazai demokrácia működésének kedvezőtlen megítélése részleges magyarázatot adhat a fiatalok alacsony közéleti részvételi hajlandóságára. Ennek összetevőit a későbbi alfejezetekben kibontjuk.

Az EU-ban működő demokráciát a férfiak körében magasabb arányban tudták pozitív vagy negatív irányban megítélni, míg a nők esetében 11 százalékponttal magasabb volt a köztes opciót („se nem jól, se nem rosszul") megjelölők aránya. A férfiak pozitívabban ítélték meg az uniós demokrácia működését, mint a nők, ugyanakkor a nőknél ez a különbség a negatív értékítéletet vallók helyett a

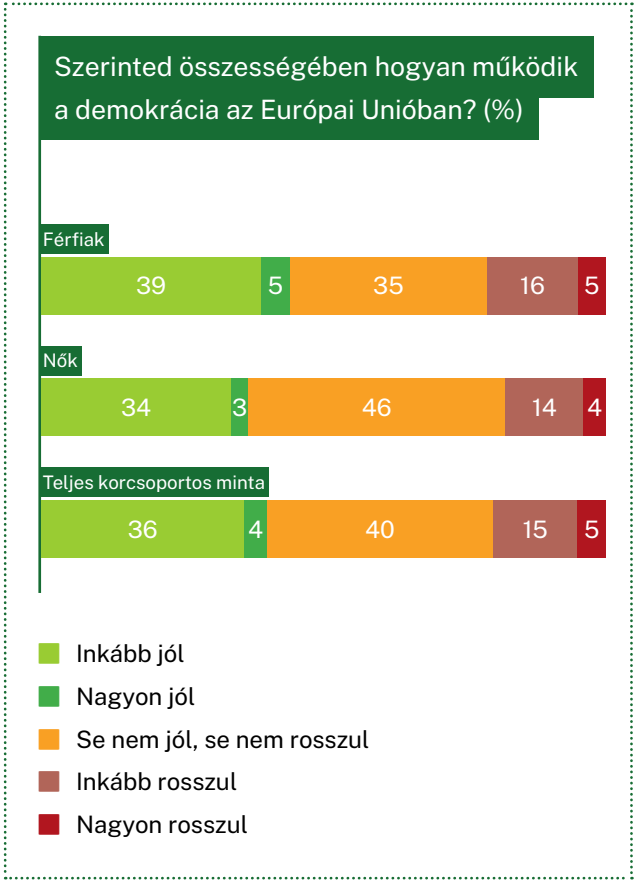

semlegesebb választ adók irányában kompenzálódik. Az adatok tükrében a fiatalok vélekedhetnek úgy, hogy a hazai demokratikus viszonyok kedvezőtlenebbek az európai átlagnál, ugyanakkor a válaszok megoszlását részlegesen az is magyarázhatja, hogy az európai döntéshozatali szinteket, intézményeket túlságosan távolinak érzékelik, illetve kellőképpen nem is látják át azok működését. Ebből következhet a köztes álláspontot választók magas aránya is.

A demokráciához és más rendszerekhez való viszonyulás

Megvizsgáltuk a fiatalok nem demokratikus hatalomgyakorlási formákhoz való viszonyulását is, ha már úgyis gyakori vitatéma az uniós plénumokon az autokráciák (különböző tekintélyelvű

„A következő kijelentések közül melyik áll a legközelebb a te véleményedhez?"
- A fiatal korcsoportok körében

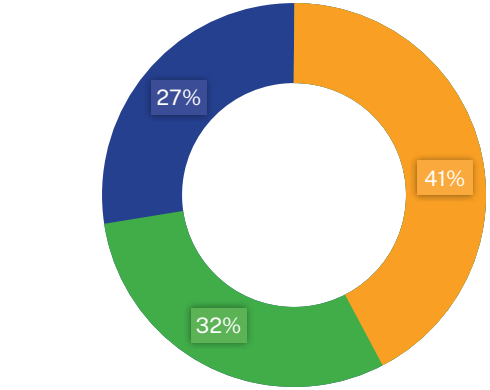

- A demokrácia minden más politikai rendszernél jobb
- Nincs határozott véleményem ebben a kérdésben
- Bizonyos körülmények között a tekintélyelvű vagy diktatórikus rendszer jobb, mint egy demokratikus politikai rendszer

rendszerek) megítélése. Itt érdekes megállapításokra juthatunk:

Ahogy a kördiagramról leolvasható, abszolút többség helyett csupán a megkérdezett fiatalok relatív többsége (41 százaléka) gondolja úgy, hogy a demokrácia minden más politikai rendszernél jobb. A fiatalok csaknem egyharmada (32%) nem rendelkezik határozott véleménnyel a kérdésben, míg több mint egynegyede (27%) egyenesen úgy gondolja, hogy bizonyos körülmények között a tekintélyelvű vagy diktatórikus rendszer jobb, mint egy demokratikus politikai rendszer. Ez utóbbi állítást a fiatal férfiak körében 14 százalékponttal többen osztják, mint a hasonló korú nők körében. Ugyanakkor az is figyelemreméltó, hogy a korcsoportos nők körében ugyanakkora arányban (40%) nem rendelkeznek határozott véleménnyel, mint ahányan a demokratikus berendezkedést preferálják (ami azt is jelenti, hogy hibahatáron belül, de a férfiak körében 2 százalékponttal többen osztják, hogy a demokratikus berendezkedésnél nincs jobb, mint a nőknél). Megjegyzendő az is, hogy az iskolai végzettség növekedésével együtt növekszik azok aránya is, akik a demokratikus hatalomgyakorlást tartják a legkívánatosabbnak.
Érdekesség: azon korcsoportos válaszadók, akik szerint „inkább jól" vagy „nagyon jól" működik a demokrácia Magyarországon, ugyanakkora arányban (38-38 százalék) nyilatkoztak úgy, hogy „a demokrácia minden más politikai rendszernél jobb", illetve „bizonyos körülmények között a tekintélyelvű vagy diktatórikus rendszer jobb, mint egy demokratikus politikai rendszer". Azok szerint, akik a hazai demokrácia állapotát „nagyon rossznak" vagy „inkább rossznak" ítélték, 44% preferálja a demokráciát minden egyéb rendszerrel szemben, míg 23% részesítené előnyben bizonyos helyzetekben a tekintélyelvű, illetve diktatórikus hatalomgyakorlást.

Egyéni élethelyzettel való elégedettség, a közérzet alakulása

A válaszok megoszlásából kiderül, hogy a fiatalok a leginkább a közösségi életükkel, illetve a társas kapcsolatukkal elégedettek, míg legkevésbé a jövőbeli terveik megvalósulási lehetőségeivel, valamint a munkavállalási lehetőségeikkel. Ugyanakkor még ezekben a kérdésekben is összességében többen helyezkedtek pozitív álláspontra, mint ahányan pesszimista válaszlehetőségeket jelöltek meg. Emellett is érdemes kiemelni, hogy a magyar fiatalokat is egyre súlyosabban érinti az elmagányosodás, ami a pandémia ideje alatt erőteljesebben jelent meg. A társadalmi változások közepette, illetve a mostani gazdasági és nemzetközi helyzetben az sem meglepő, hogy a fiatalok a kiszámíthatóságot, a tervezhetőséget hiányolják, miközben a jövőkép egyre bizonytalanabbá válik.

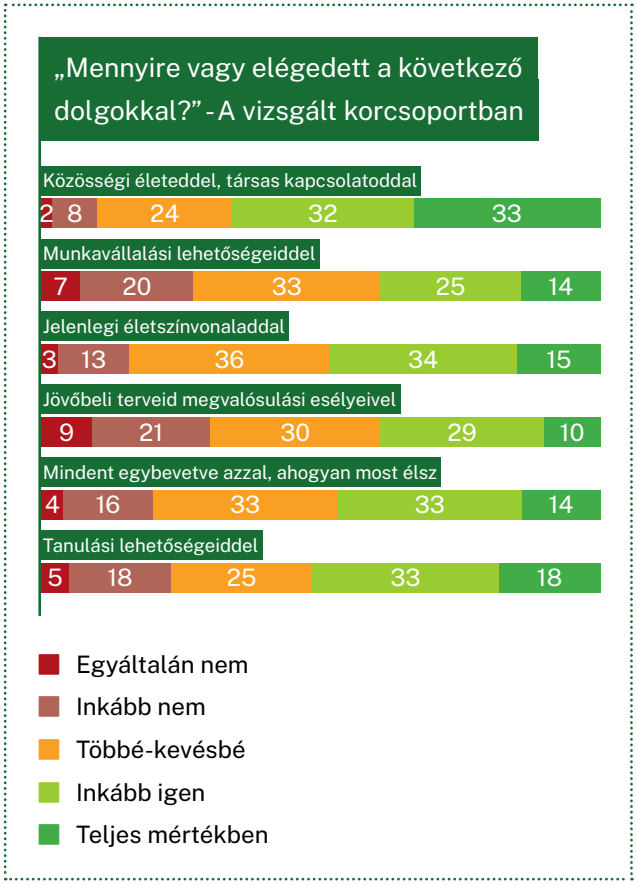

Ha nemek szerint vizsgáljuk a fentebbi kérdésköröket, elmondhatjuk, hogy a tanulási lehetőségeikkel a fiatal férfiak 7 százalékponttal elégedettebbek, mint a fiatal nők. A jelenlegi életszínvonal megítélésében nem mutatkozik releváns mértékű különbség a két nem között. A jövőbeli tervek megvalósulási esélyeibe vetett hitet tekintve a nők pesszimistábbak: 9 százalékponttal kevesebben elégedettek és 6 százalékponttal többen elégedetlenek, mint a férfiak (a különbség a köztes álláspontra helyezkedők aránya). A munkavállalási lehetőségeket tekintve a nők szignifikáns mértékben pesszimistábbak: csupán 34 százalékuk adott optimista választ (szemben a férfiak 45 százalékával), és 32 százalékuk pesszimista választ (szemben a férfiak 21 százalékos hasonló válaszarányához képest). A közösségi élet, társas kapcsolat vonatkozásában viszont a nők az optimistábbak: 8 százalékponttal többen adtak pozitív értékelést, mint a férfiak, és 5 százalékponttal kevesebben negatív válaszokat.

Beszélhetünk-e általánosságban a fiatalok problémáiról?

A korcsoportos férfi és női válaszadók között nincs releváns különbség a válaszok megoszlásában, miszerint domináns azok aránya, akik szerint igenis lehet beszélni általánosságban a fiatalokat, az életkezdő korosztályt érintő (generációs) problémákról.

Az iskolai végzettség növekedésével együtt egyre növekszik azok aránya is, akik szerint léteznek általában a fiatalokat érintő, generációs problémák. A fővárosban élő fiatalok a minta átlagához képest valamelyest nagyobb arányban gondolkodnak így.

„Szerinted lehet általánosságban beszélni a fiatalok problémáiról?” - A fiatal korcsoportba tartozók körében

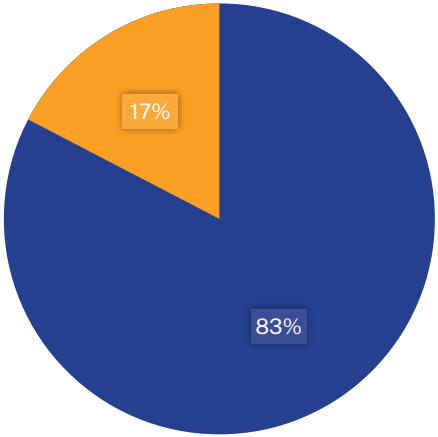

- Igen, hiszen vannak generációs érdekek, célok, amely minden fiatal számára fontosak
- nem, hiszen a fiatalok nagyon különböző élethelyzettel, célokkal rendelkeznek

Politikai érdeklődés a fiatalok körében

A válaszok megoszlása akár kedvező képet is mutathat, legalábbis ahhoz képest, hogy általános vélekedés a társadalomban, sőt, a kutatók között

„Mennyire érdekel a politika, a politikai döntéshozatal?” - A fiatal korcsoport körében (%)

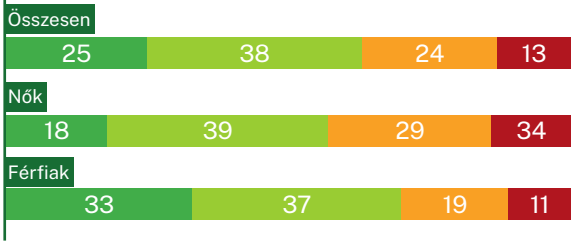

is, hogy a fiatal korcsoportok politikai érdeklődése, választási aktivitása szignifikáns mértékben elmarad az idősebb korcsoportokétól. Persze, érdemes megjegyezni, hogy általában több válaszadó jelzi az érdeklődését, mint ahányan ténylegesen aktív (politikai) hírfogyasztónak számítanak. Ebben közrejátszik az a pszichológiai hatás is, hogy a megkérdezettek jelentékeny hányada igyekszik érdeklődőnek, jól informáltnak tűnni, megfelelni egy vélelmezett társadalmi elvárásnak. Emellett a kitöltők között valóban felülreprezentálva lehettek a közélet iránt az átlagnál jobban érdeklődők. A kutatásunk is megerősítette azt a gyakran mért jelenséget, miszerint a férfiak általánosságban intenzívebb érdeklődést mutatnak a politika iránt (legalábbis a fiatalabb korcsoportokban). Bizalomkeltő, hogy relatíve szűk azon válaszadók aránya, akik bevallásuk szerint egyáltalán nem érdeklődnek a politikai döntéshozatal kérdései iránt.
A magasabb iskolai végzettségűek (diplomások, posztgraduális képzés) körében a közéleti érdeklődés szintje is mérhetően magasabb.

Melyek a legfőbb problémák a politikával?

Az előbbi kérdésre adott válaszok értelmezéséhez fontos segédlet lehet, ha megnézzük, a fiatal korcsoportokat mi zavarja a politikában, milyen taszító, apátiát erősítő hatások érvényesülnek a célcsoport percepcióiban.
Megjegyzés: a megkérdezettek több (legfeljebb három) válaszlehetőséget is megjelölhettek, ebből kifolyólag a különböző százalékos részadatok az összes említés arányát mutatják, így összegük szükségképpen nagyobb, mint 100 százalék.

Ha megnézzük az említések arányát az egyes válaszpanelek vonatkozásában, azt láthatjuk, hogy a fiatalok elsősorban az őket képviselő döntés-

„Szerinted melyek a legfőbb problémák a politikával?” - A fiatal korcsoportok körében, az említések százalékában

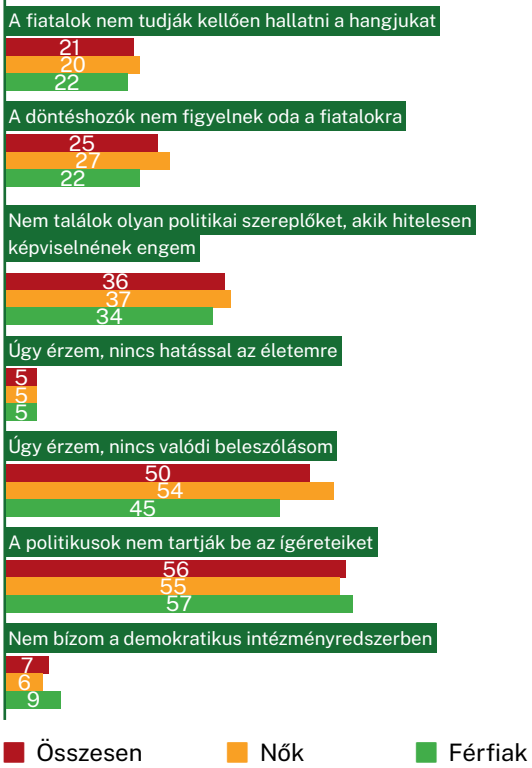

hozók hitelességét, számon kérhetőségét vonják kétségbe („a politikusok nem tartják be az ígéreteiket”), emellett a politikai folyamatokba való valódi beleszólás lehetőségét vitatják, de a kapott válaszokból jól érzékelhető az erős bizalmatlanság általában véve a politikai szereplőkkel szemben (beleértve a kormányt és az ellenzéket is). A férfiak árnyalatnyival optimistábbak abban a tekintetben, hogy a döntéshozók mennyire figyelnek oda a fiatalok érdekeinek képviseletére, és 9 százalékponttal kevesebben említették problémaként, hogy úgy érzik, nincs valódi beleszólásuk a politikai döntésekbe, mint ahányan a nők. Viszonylag kevesen gondolják úgy, hogy a politika nincsen hatással az életükre (5 százalék), és a demokratikus intézményrendszerbe vetett bizalom hiánya is összességében csekély említésszámot kapott a legfőbb problémák között.

A közéleti tájékozódás mértéke, gyakorisága

A közéleti érdeklődés mértéke a tájékozódás, hírfogyasztás területén is a bevallottakhoz képest vélelmezhetően alacsonyabb. Az egyéb, korrelációt mutató kérdésekre adott válaszok és korábbi kutatási eredmények alapján erős hipotézis, hogy az alábbi adatsorokhoz képest jóval magasabb az apolitikus válaszadók aránya, illetve az alkalmi hírfogyasztóké a közéleti-politikai kérdésekben rendszeresen tájékozódókéhoz képest. Itt is megemlíthetjük a szubjektív értékelés torzító hatását, hiszen a válaszadók jelentős része – pszichológiai szükségletként – igyekszik a ténylegesnél nyitottabbnak, tájékozottabbnak, érdeklődőbbnek mutatkozni. Másrészt a kitöltők egy közéleti tematikájú kérdőív megválaszolásakor eleve „beavatottabbnak" érezhetik magukat. Emellett a tényleges érdeklődők a fesztiválokon jelen lévők átlagához képest magasabb arányban vállalhatják az interakciót.

Ha megnézzük a közéleti tájékozódás – bevallott – gyakoriságát a fiatal korcsoportok körében, azt láthatjuk, hogy a férfiak ezúttal is érdeklődőbbnek mutatkoznak a politika iránt, mint a nők: körükben magasabb a rendszeres „politikafogyasztók" ará-

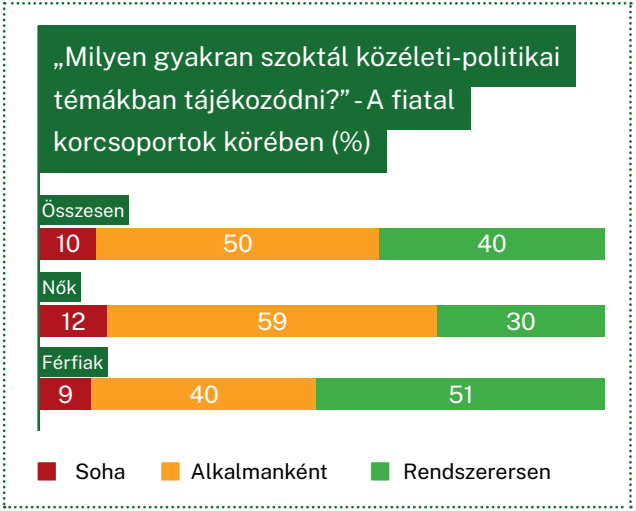

nya, míg a nők abszolút többsége inkább alkalmanként tájékozódik ezekben a témakörökben. Ugyanakkor releváns mértékű eltérés nincsen a nemek vonatkozásában a közéleti folyamatokról bevallásuk szerint soha nem tájékozódók arányát tekintve. Itt is elmondható, hogy a felsőfokú végzettségűek az átlagnál érdeklődőbbek. Nem meglepetés az sem, hogy azok a válaszadók, akik a politikai érdeklődésre vonatkozó, korábbi kérdésre „nagyon érdekel” vagy „inkább érdekel” válaszokat adtak, azok körében magasabb a közéleti témákban rendszeresen tájékozódók aránya is.

Hírfogyasztási szokások – a közéleti tájékozódás forrásai

Talán nem szükséges hosszasan bizonygatni, hogy a közéleti érdeklődés a politikai aktivitás előfelté-

„Elsősorban milyen forrásokból szoktál tájékozódni közéleti-politikai kérdésekről?” - A fiatalok körében (%)

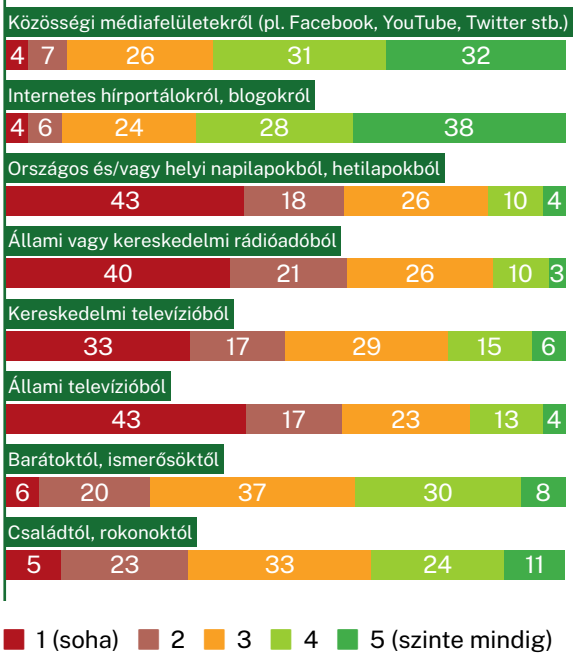

tele, a hírfogyasztási szokások pedig erőteljesen befolyásolják ennek az aktivitásnak az irányát.

A válaszadók egy 1-től 5-ig terjedő skálán – „osztályozós módszerrel" – jelölhették meg, hogy az egyes hírforrásokból milyen gyakran tájékozódnak. Az 1-es érték jelölte a „soha", míg az 5-ös osztályzat a „szinte mindig" végpontokat. Ahogy az a válaszok megoszlásából látható, a fiatalokra már kevésbé jellemző, hogy a „hagyományos" médiafelületekről (nyomtatott sajtóból, állami/kereskedelmi televízió- és rádióadókból) tájékozódnának, sokkal inkább az internetes hír- és tartalomszolgáltatók, web 2.0-ás felületek szolgálnak számukra információkkal a közéletről. Ezek mellett közepesen fontos tájékozódási forrás a személyes kapcsolatok, interakciók útján való információszerzés (család, rokonok és barátok, ismerősök).

A fiatalok érdekképviselete a politikai döntéshozók által

Az egyik korábbi kérdésünkre („Szerinted melyek a legfőbb problémák a politikával?") adott válaszok megoszlásából kiderült, hogy a fiatalok többsége nem bízik abban, hogy a politikusok betartják az ígéreteiket, illetve erősen korlátosnak érzi a politikai folyamatokba való beleszólási lehetőségét. Érdemes ezért külön is megvizsgálni, hogy mit gondolnak a korcsoportos válaszadók a fiatal generációk érdekeinek a döntéshozók részéről való figyelembevételéről.

Ahogy az látható, a válaszadók túlnyomó többsége negatívan vélekedik a fiatal generációk érdekeinek tekintetbevételéről a politikai döntéshozatal folyamán. Csupán a korcsoportos válaszadóknak az

Szerinted a politikai döntéshozók mennyire veszik figyelembe a közpolitikai döntések során a fiatal generációk érdekeit?”
-A fiatalok körében

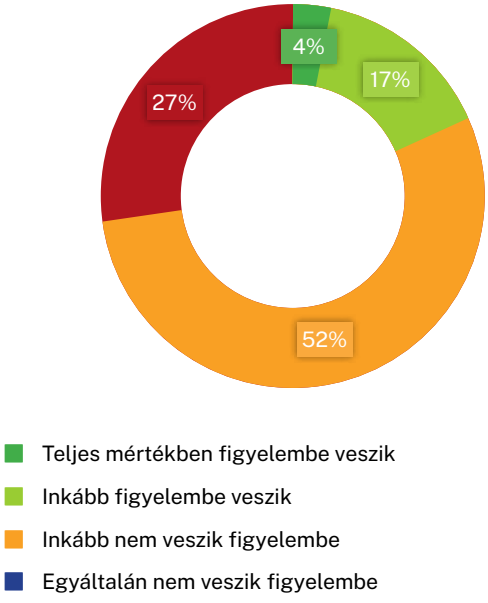

egyötöde fogalmazott meg ezzel ellentétes, pozitív véleményt. Megjegyzendő, hogy releváns mértékű eltérés nem mutatkozott a férfiak és a nők válaszainak megoszlása között ebben a kérdésben.
A generációs politikai érdekképviselettel kapcsolatos alacsony várakozásokból következhet, hogy a fiatalok az átlaghoz képest alacsonyabb politikai részvételi hajlandóságot mutatnak, ritkábban vesznek részt nagy, demonstratív megmozdulásokon (ha mégis, az általában az oktatási rendszerrel, illetve az életkezdők életminőségét, fogyasztási szokásait befolyásoló, konfliktusos kérdésekkel kapcsolatos, ám ebben az esetben is inkább jellemzi a fővárosi fiatalokat).

A fiatalok közügyekbe való beleszólási lehetőségei

A politikai képviselet és döntéshozatal különböző szintjei (szubnacionális-lokális, nemzetállami, európai) kapcsán is rákérdeztünk, hogy a válaszadók miként látják a fiatalok beleszólási lehetőségeit. Erős hipotézis, hogy minél kevésbé gondolják azt a fiatal korcsoportokba tartozók, hogy képesek befolyásolni a közpolitikai döntéseket, annál kisebb közéleti aktivitást, választási részvételi hajlandóságot mutatnak és vice versa. Megjegyzés: a különböző döntéshozatali szintekre vonatkoztatva fontos tényezők lehetnek még a demokrácia működésének megítélése mellett a polgárközeliség (mennyire érzik transzparensnek, „közelinek” az egyes döntéshozatali szintek intézményes működését), illetve a politikával szembeni, általános attitűd és a politikai kultúra minősége.

A válaszadók meglehetősen negatívan értékelik a politikai folyamatokba való beleszólási lehetőségeiket. Még a hozzájuk legközelebb álló, önkormányzati szint esetében is csaknem 50 százalékos az elégedetlenek együttes aránya, az európai és a nemzetállami politikai folyamatokba való beleszólás tekintetében pedig abszolút többségben (50%<) vannak az elégedetlenek – szemben az elégedettek 9-14 százalékos arányával. A köztes opciót („többé-kevésbé”) megjelölők aránya releváns mértékű eltérést nem mutat a három döntéshozatali szintet összevetve.
Érdekesség, hogy még azon válaszadók körében is, akik szerint az EU-ban „nagyon jól” vagy „inkább jól” működik a demokrácia, csupán néhány százalékponttal 50 százalék alatti az uniós politikai folyamatokba való beleszólási lehetőségükkel elégedetlenek együttes aránya. Azok között, akik

szerint „nagyon jól” vagy „inkább jól” működik a magyarországi demokrácia, némileg optimistábbak: 21 százalékuk elégedetlen a fiatalok országos ügyekbe való beleszólási lehetőségeivel, míg 29 százalékuk elégedett (további 49 százalékuk pedig a köztes opciót jelölte meg).

Megjegyzés: releváns eltérés a férfi és női válaszadók válaszainak megoszlása között nem tapasztalható az egyes részadatokat összevetve.

Szélessávú internet és okoseszközök hozzáférhetősége a háztartásokban

Korábban kitértünk arra, hogy a közösségi médiának mekkora szerepe van a fiatal korcsoportok hírfogyasztásában és társadalmi, interperszonális kapcsolataiban. Ezért is fontos a szélessávú internet, illetve a hagyományos számítástechnikai eszközök (személyi számítógép) mellett az újabb generációs, okoseszközök hozzáférhetősége a háztartások szintjén.

Itt érdemes megjegyezni, hogy az Eurostat/KSH adatai alapján Magyarországon már 2015-ben is a

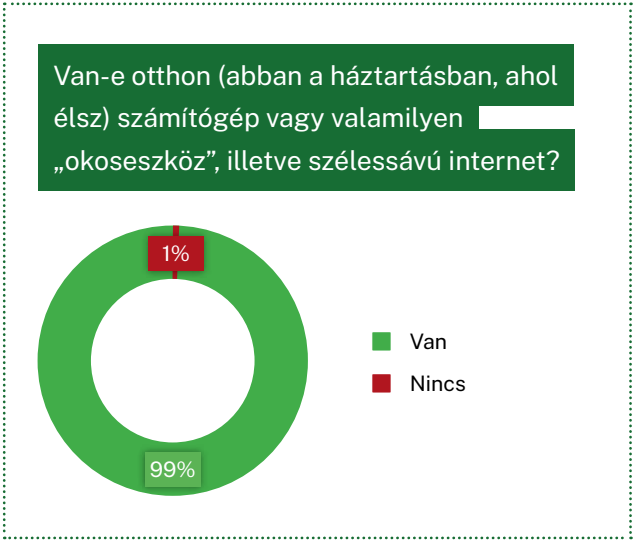

háztartások 75 százaléka rendelkezett szélessávú internet-hozzáféréssel. A 2021 őszén jóváhagyott, Magyarország 2021-2030 közötti időszakra szóló Nemzeti Digitalizálási Stratégiájában megfogalmazott célok között szerepelnek a következő célok: a háztartások 95%-a gigabites hálózattal legyen lefedve, a 16-71 éves korosztályban a digitális ismeretekkel nem rendelkezők aránya legyen kevesebb mint 2 százalék, a vállalkozások folyamatainak több mint 30 százaléka digitalizált legyen, a lakosok 90% százaléka vegyen igénybe e-kormányzati szolgáltatásokat.

A fiatal korcsoportba tartozó válaszadók 99 százaléka nyilatkozott úgy, hogy abban a háztartásban, amelyben él, rendelkezésre áll a digitális infrastruktúra.

Leggyakrabban használt közösségi platformok a fiatalok körében

Magyarázat: Az alábbi kérdést „osztályozós” módszerrel kérdeztük le, ahol a válaszadó 1-től 5-ig terjedő skálán jelölhette a közösségi médiafogyasztási szokásait. Az 1-es érték a „soha”, az 5-ös

a „naponta többször” (az egyszerűség kedvéért „mindig”) válaszokat jelölte. Természetesen közbülső „osztályzatot” is adhattak a válaszadók.

A következő ábra a válaszok megoszlását szemlélteti a korcsoportos válaszadók körében. Az eredmények aligha okoznak meglepetést: a Facebook mellett a Magyarországon legnépszerűbb, interaktív, multimédiás platformok, a Youtube és az Instagram szerepelnek kiemelt helyen, miközben – az elmúlt évek trendjének megfelelően – egyre népszerűbb a TikTok használata is. Az inkább szakmai jellegű Linkedin és a hazánkban leginkább újságírók, angol nyelven is rendszeresen kommunikáló közszereplők által használt Twitter továbbra is „futottak még” kategóriába sorolható.

A Facebook, az Instagram és a videómegosztó Youtube dominálják a fiatalok közösségi médiafogyasztási szokásait: a Facebookot 71 százalékuk,

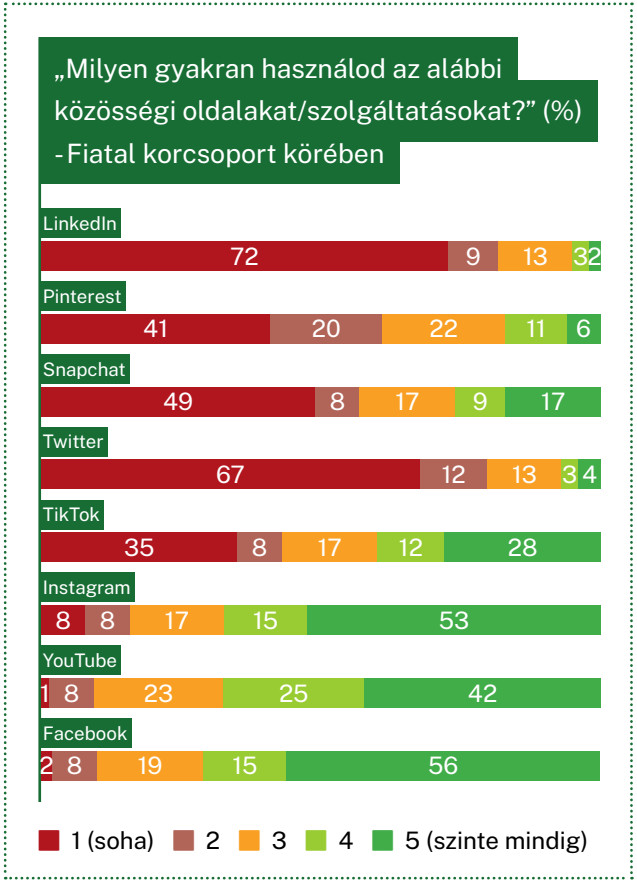

a YouTube-ot 67 százalékuk, az Instagramot 68 százalékuk használja gyakran. Még a TikTok esetében is 40 százalékos ez az arány. Értelemszerűen ezek azok a kommunikációs felületek, amelyeken keresztül közösségek szerveződnek, önkifejezésre és reflexióra nyílik mód a felhasználók számára, illetve az informálódás és befolyásolás a legerőteljesebben érvényesülhet.

Amíg a Facebook-használat tekintetében nincs szignifikáns különbség abban, hogy a fiatal férfiak és nők milyen gyakran látogatják ezt a platformot, az Instagram népszerűbb a nők, míg a YouTube a férfiak körében. A TikTok szintén a női felhasználók körében népszerűbb, ahogyan a Pinterest is. Utóbbi a nők körében közepesen népszerű, míg a férfiak túlnyomó többsége nagyon ritkán vagy egyáltalán nem látogatja.

Részvétel ifjúsági, hallgatói, illetve diákönkormányzati munkában

A következő kérdés közvetlenül a participációról szól, így indikátora lehet a részvételi hajlandóság-

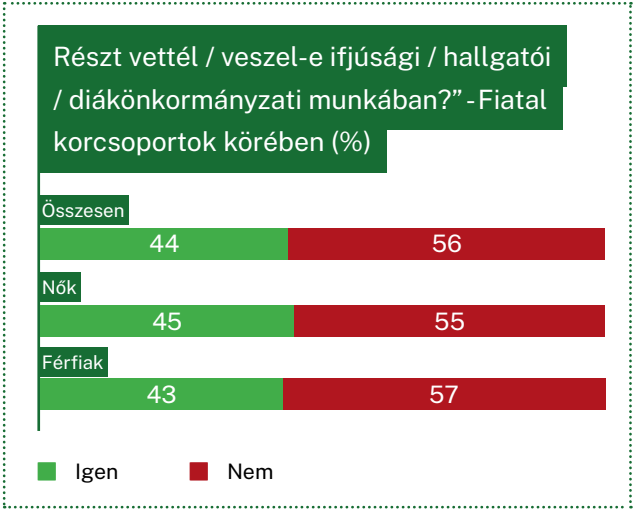

nak, noha a felsorolt területek csak korlátozottan és áttételesen (optimális esetben depolitizált területek) vethetőek össze a közéleti aktivizmussal és politikai akaratnyilvánítással. (Ezt látszik erősíteni az is, hogy azon válaszadók körében sem tapasztalható nagyobb részvétel, akiket a korábbi kérdésre adott válaszuk szerint „nagyon érdekel" vagy „inkább érdekel" a politika.) Ugyanakkor a bevonódás (involvement), a döntéshozatali és képviseleti funkciókban való részvétel és tapasztalatszerzés erősen összefügg a (helyi) közéleti érdeklődéssel.

A korcsoportos válaszadók – elmondásuk szerint – viszonylag magas arányban (44%) vettek már részt ifjúsági és/vagy hallgatói, illetve diákönkormányzati munkában. Releváns mértékű eltérés nem látszik a nemek szerinti szegmentáció szerint. A saját bevallásuk szerint ifjúsági / hallgatói / diákönkormányzat munkájában már részt vettek aránya az objektív becslésekhez képest irreálisan magasnak tűnik. E mögött több, a valós eredményt torzító tényező is állhat. Egyrészt a diák- és hallgatói önkormányzattal tanulmányai során a legtöbb fiatal találkozott valamilyen formában, s azok valamely akciójában vagy választási folyamatában való részvételt is „munkaként" értékelhették a válaszadók. Az „önkormányzat munkájában való részvétel" nem került definiálásra, így a közreműködés foka, gyakorisága nem állapítható meg a válaszokból. Ehhez további specifikációra, esetleg mélyinterjúkra volna szükség. Mivel a részvételre vonatkozó kérdést egyfajta elvárásként is értékelhették a válaszadók, így – akárcsak a választási részvételi hajlandóságra vonatkozó kérdés esetében – ezúttal is érvényesülhetett a megfelelési szándékú válaszadás. Azt is érdemes figyelembe vennünk, hogy a mintavétel helyszíne és módja eleve egyfajta szűrőként, előzetes szelekcióként hat: jellemzően azok töltik ki a kérdőívet, akik valamilyen mértékű érdeklődést mutatnak a közélet

iránt. (Megjegyzés: az adatfelvétel helyszínén több hallgatói önkormányzat is jelen volt kitelepülőként.)

Politikai pártok tevékenységének követése és kapcsolatfelvétel politikai szereplővel

Rákérdeztünk arra is, hogy a fiatalok milyen gyakran tájékozódnak a politikai pártok tevékenységéről, programjáról, illetve keresnek meg egy-egy közérdekű problémával képviselőt, politikai szereplőt. Ezek a kérdések egyszerre árulkodnak a közéleti érdeklődésről, a polgári kezdeményező készségről, a képviseleti demokráciába vetett bizalomról. Magyarországon gyakran elhangzik, hogy a pártok többsége nem rendelkezik kellő társadalmi beágyazottsággal és alulról szerveződő tömegtámogatással (ún. lebegő pártrendszer),

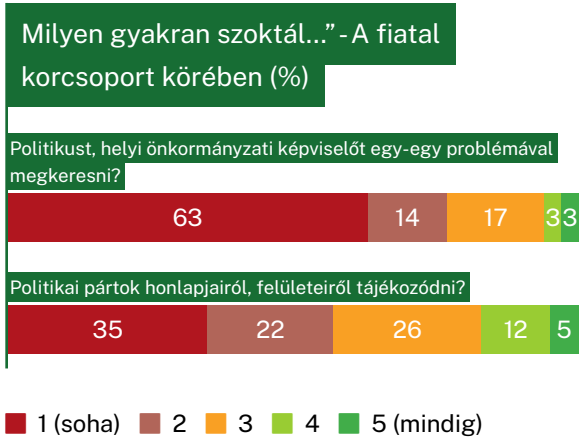

illetve bizalmi tőkével („pártokrácia”). Ha ehhez hozzátesszük a fiataloknak a politikával szembeni, az átlag választópolgárénál erősebb tartózkodását, még érdekesebb a vizsgálandó kérdés.

Ahogy a halmozott sávdiagramon is látható, a fiatal korcsoportba tartozók túlnyomó többsége

tartózkodik attól, hogy problémafelvetéssel vagy javaslattal közvetlenül megkeressen egy-egy politikai szereplőt. Ennél némileg pozitívabb a politikai pártok felé irányuló figyelem, ám a válaszadók abszolút többsége itt sem mutat erős érdeklődést – csupán 17 százalékuk vallott úgy, hogy gyakran informálódik az egyes pártokhoz köthető platformokról.

A női válaszadók körében magasabb azok aránya, akik saját bevallásuk szerint soha nem keresnek meg egy-egy problémával képviselőt, politikust.

Választási részvételi hajlandóság a fiatalok körében

Részvétel az előző általános országgyűlési választáson

A választási részvételi hajlandóság a kutatási területünk szempontjából az egyik legrelevánsabb mutató. Ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy az egyik legnehezebben mérhető tényező is. A múltbeli választásokra vonatkozó kérdésekre interjúszituációban (személyes mintavétel) a válaszadók hajlamosabbak jóval nagyobb arányban pozitív (részt vett) választ adni, mint ahányan ténylegesen elmentek szavazni. A jövőbeli választáson való részvétel kapcsán hasonló a helyzet: egy hipotetikus, jövőbeli szituációról van szó, ami ráadásul nemcsak racionális mérlegelést vagy érzelmi alapú attitűdöt kér számon, hanem aktív cselekvést is igényel. A népszerű hasonlattal élve, könnyebb arra a kérdésre őszinte választ adni, hogy szeretem-e a vaníliás fagylaltot, mint arra, hogy jövő vasárnap fogyasztani fogok-e ilyet. Az empirikus kutatásmódszertani nehézségek ellenére a (választásokat megelőző) közvélemény-kutatások (és prognózisok) nagy jelentőséget tulajdonítanak a várható részvétel mérésének, s a mi kutatásunk szempontjából sem tűnik kikerülhetőnek a kérdés vizsgálata.

Érdekesség: Más, korábbi kutatások arra a jelenségre hívják fel a figyelmünket, hogy a fiatal választópolgárok közül az első szavazók választási részvételi hajlandósága magasabb, majd a máso-

dik, harmadik országos választáson, amelyeken már jogosultak szavazni, ez a szavazási kedv releváns mértékben visszaesik.

A fiatal korcsoportba tartozó válaszadók 82 százaléka nyilatkozott úgy, hogy részt vett a 2022. áprilisi országgyűlési választáson. Ha elfogadjuk ezt az arányt, az azt jelentené, hogy az országos részvételi átlagnál (70,21%) a fiatalok magasabb arányban jelentek meg a szavazóurnák előtt. Ez aligha volt így, ugyanakkor a válaszokból kiderül, hogy a válaszadók túlnyomó többsége egyfajta, ki nem mondott, társadalmi elvárásként tekint a választáson való részvételre (nem csak a fiatalokra igaz ez, utólag jellemzően jóval magasabb arányban „emlékeznek” hasonlóan az idősebb korcsoportok körében is). Kétségkívül érvényesülhet a győzteshez húzás jelensége is (nagy győzelem – még erősebb győzteshez húzási hatás), ami egyfajta kognitív disszonancia a választási magatartás-kutatások szerint.

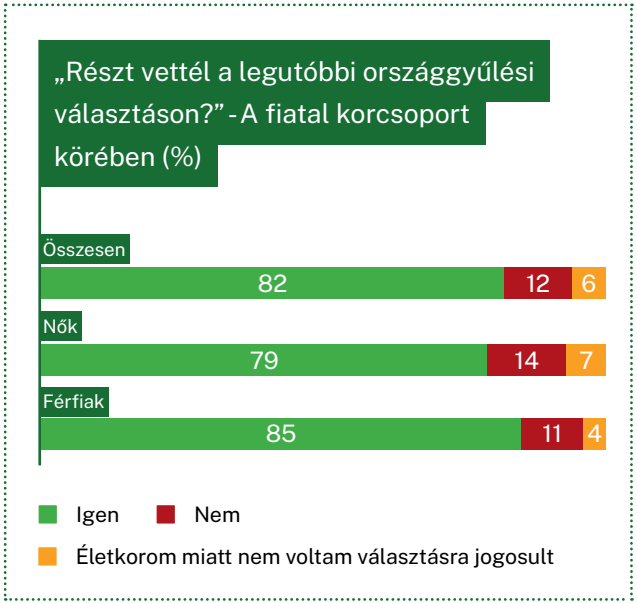

Érdekesség, hogy a női válaszadók valamivel alacsonyabb részvételi hajlandóságról számolnak be, amit értékelhetünk úgy is, hogy őszintébbek, de úgy is, hogy közülük az attitűd szintjén keveseb-

ben tartják fontosnak a választási részvételt.
Megjegyzés: Az életkor (választási jogosultság) miatti távolmaradás alacsony aránya egyrészt a fesztiválon való adatfelvételnek (korcsoportos merítés) köszönhető, másrészt nincs kizárva, hogy akik nem pusztán a fiatalkorúság miatt maradtak távol, hanem egyébként sem tartják fontosnak a részvételt, inkább a nemleges választ jelölték meg.
Talán nem meglepő az sem, hogy azon válaszadók körében még a fenti, roppant kedvező számoknál is magasabb a részvételükről beszámolók aránya, akiket bevallásuk szerint nagyon érdekel a politika, illetve akik „biztosan” vagy „inkább” részt vennének a legközelebbi országos választáson is.
Bár ez a kutatás nem terjed ki a pártpreferenciák mérésére, egyéb publikus közvélemény-kutatások és a 2022. áprilisi választást követő utómérések alapján megállapíthatjuk, hogy a választásra jogosultak közül az összes korcsoportból a fiatalok szavaztak a legnagyobb arányban az ellenzékre, de összességében ezzel együtt is több fiatal szavazott a kormánypártokra.

Részvétel a legközelebbi országos választáson

Megjegyzés: Országos választás olyan általános választás, ami az országgyűlési választáson túl lehet még helyhatósági (önkormányzati) választás, országos népszavazás vagy európai parlamenti választás.
Az alábbi, részvételi hajlandóságra vonatkozó adatokra az előző alfejezet első bekezdésében taglaltaknak megfelelően érdemes tekinteni – azzal a kiegészítéssel, hogy a nem országgyűlési általános (országos) választások jellemzően alacsonyabb részvétel mellett zajlanak.

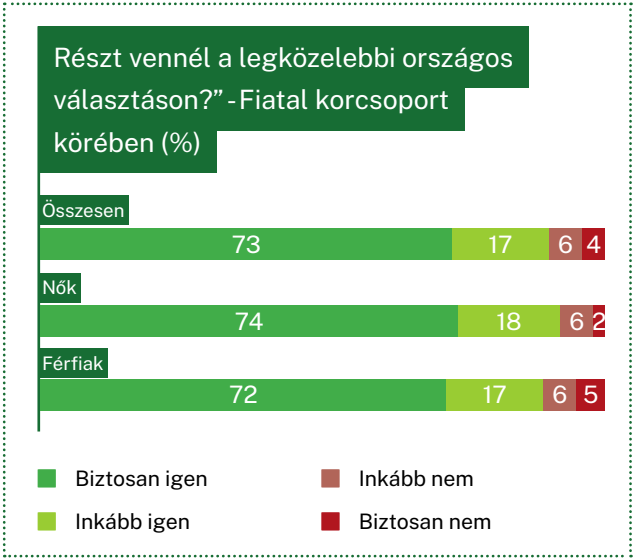

A választásukat biztosra ígérők, illetve valószínűsítők együttes aránya itt már magasabb, mint az előző általános országgyűlési választáson visszaemlékezésük szerint résztvevőké. A kategorikusan elzárkózók aránya mindkét nemhez tartozó válaszadók esetében csekély. Ha csak azokat a válaszadókat nézzük, akik az előző kérdésre (részt vettek-e a legutóbbi országgyűlési választáson) igennel feleltek, körükben még ennél is magasabb (80%) a következő országos választáson a részvételüket biztosra ígérők aránya. Az alap- vagy mesterdiplomával rendelkezők körében is az átlagnál magasabb részvételi ígéretet mértünk, csakúgy, mint a fővárosban élők körében.

Azon válaszadók, akik bevallásuk szerint azért nem szavaztak a legutóbbi általános országgyűlési választáson, mert még nem töltötték be a 18. életévüket, 77 százalékban nyilatkoztak úgy, hogy a következő országos választáson biztosan vagy inkább részt vennének. Megjegyzendő, hogy az ún. első szavazók részvételi hajlandósága jellemzően magasabb, mint azon fiataloké, akik életkorukból adódóan a második, illetve a harmadik szavazásukon vehetnének részt. Ebben természetesen benne van az is, hogy az első alkalmat egyfajta „beavatásként", a maturálás egy fontos állomásaként élik

meg a fiatalok – még azok is, akik egyébként alig érdeklődnek a politika iránt.

A választásra jogosultság korhatárának leszállítása

Az elmúlt években több politikai szereplő is felvetette, hogy a fiatalok politikai folyamatokba történő szorosabb bevonása, érdekeltebbé és érdeklődőbbé tétele végett célszerű volna a választójog korhatárának (18. életév) leszállítása. Ennek kapcsán is megkérdeztük a fiatalokat. A kapott eredmények beszédesek.

A korcsoportos válaszadók kétharmada ellenzi a választásra jogosultság korhatárának leszállítását

„Mit gondolsz a választásra jogosultság korhatárának (aktív választójog) a jelenlegi 18. életévről 16 évre történő leszállításáról?" - A fiatalok körében

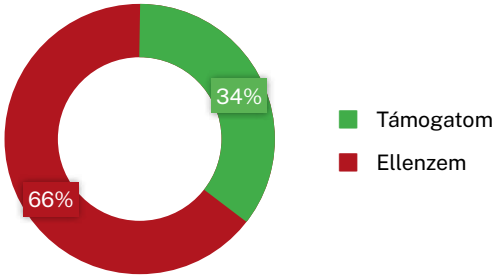

18-ról a 16. életévre. A férfi és a nő válaszadók véleményének megoszlása között releváns mértékű különbség nem mutatkozott. A kistelepüléseken élők magasabb arányban ellenzik a felvetést, míg a legmegengedőbben a fővárosiak viszonyulnak hozzá, ám még a körükben is magasabb az ellen-

zők, mint a támogatók aránya. Az átlagnál némileg magasabb a javaslat támogatottságának aránya azok körében, akik az egyik legfőbb problémának tartják, hogy a döntéshozók nem figyelnek oda a fiatalokra, de még itt is magasabb a felvetést elutasítók aránya.

A válaszok megoszlása alapján arra a következtetésre juthatunk, hogy a politikával szembeni ellenérzések a fiatalok körében elsősorban nem a választási korhatár tologatásával orvosolhatók. Ugyanakkor nem zárható ki, hogy a támogató véleményt megfogalmazók a részvételi hajlandóságot emelő, motivációs faktort látnak a felvetésben.

Az e-szavazás bevezetése és a választási részvételi hajlandóság

Az elektronikus úton történő szavazás bevezetése a választási eljárásban szintén egy olyan kezdeményezés, ami az elmúlt években többször is bekerült a politikai diskurzusba – leginkább ellenzéki szereplők irányából. Kíváncsiak voltunk, hogy a fiatal korcsoportba tartozó válaszadók mekkora hányada vélekedik úgy, hogy a választás napján személyes megjelenést nem igénylő e-szavazás lehetővé tétele növelné a választási részvételét.

A megkérdezettek relatíve magas hányada, 41 százaléka nyilatkozott úgy, hogy az e-szavazás lehetővé tételével inkább részt venne az országos politikai döntésekben. Körülbelül ugyanekkora része a válaszadóknak úgy véli, hogy ez az innováció érdemben nem befolyásolná a részvételi hajlan-

„Az elektronikus úton történő szavazás („e-szavazás") lehetővé tételével személy szerint szívesebben részt vennél az országos politikai döntésekben?" - A fiatal korcsoport körében

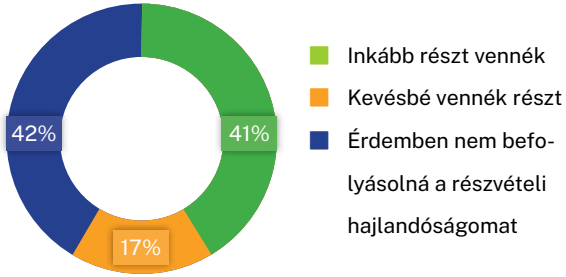

dóságát. Csupán a megkérdezettek alig egyötöde (17%) válaszolta azt, hogy az e-szavazás nemhogy nem növelné, hanem inkább csökkentené a részvételi hajlandóságát. Utóbbi álláspont támogatottsága érdekes, és mindenekelőtt érdemes lenne megvizsgálni, hogy milyen okok (pl. az elektronikus szavazással szembeni bizalmatlanság, a transzparencia hiányától, a választási machinációktól való félelem) állhatnak a háttérben. Általánosságban mégis elmondható, hogy az e-szavazás a kapott válaszok alapján segíthetne abban, hogy a fiatalok szorosabban be legyenek vonva a politikai döntésekbe. Ha nem a választások szintjén, de legalább az aktuális kérdésekről szóló, online konzultáció szintjén, ami a közvetlen visszacsatolások erősítése mellett akár döntéselőkészítő szereppel is bírhatna.

A férfi válaszadók magasabb arányban nyilatkoztak úgy, hogy az e-szavazás lehetővé tétele még inkább részvételre ösztönözné őket, míg a nőknél magasabb azok aránya, akiket elmondásuk szerint nem befolyásolna az új szavazási metodika a részvételi hajlandóságban. A fővárosiak nyilatkozták a legnagyobb arányban, hogy nem befolyásolná a részvételüket az e-szavazás lehetővé tétele.

Emlékezetes: A 2021 őszén tartott ellenzéki előválasztás során kifejezetten sok fiatal szavazott online, különösen a választás második fordulójában.

A fiatalok lehetőségei a közéleti tematizálásra

A fiatalok közéleti folyamatokba történő beleszólási képessége és hajlandósága kapcsán fogalmaztuk meg a kérdést, amely azt célozza, hogy a választásokon kívül erre milyen lehetőséget látnak a fiatal korcsoportokba tartozók. Kíváncsiak voltunk, hogy a felkínált, kellően széles palettát lefedő válaszpanelek közül melyek azok, amelyeket potens eszközként értékelnek.
Megjegyzés: A válaszadók több válaszlehetőséget is megjelölhettek. Az alábbi ábra e válaszok megoszlását szemlélteti az említések százalékában (a többes jelölési lehetőség miatt az arányszámok összege több mint 100 százalék), illetve nemek szerinti bontásban.

Ahogy az a válaszok megoszlásából látható, a fiatalok leginkább az aláírásgyűjtést és petícióírást, illetve az utcai tiltakozást látják célravezető eszköznek a helyi közügyekbe, valamint az országos politikai folyamatokba való beleszólás vonatkozásában. Nagyszámú említést kapott még az ifjúsági szervezeten keresztüli fellépés, a civil szervezetek akcióiban való részvétel, illetve az internetes fórumokon történő véleménynyilvánítás is.
A női válaszadók a férfiaknál még inkább hatásosnak tartják az aláírásgyűjtés és petíció eszközét, az utcai tiltakozást, az ifjúsági szervezeten keresztüli fellépést, illetve az internetes fórumokon való véleménynyilvánítást.
Megjegyzés: Különösen az online térben való véleménynyilvánítás kapcsán érdemes megjegyezni, hogy több, korábbi kutatás is rámutatott arra, hogy az online és offline aktivitás (utóbbit nevezzük leegyszerűsítően tényleges cselekvésnek) közötti

korreláció gyengének mondható. Tehát aki például közéleti kérdésekben aktív az online térben, egyáltalán nem biztos, hogy akár civil megmozdulásokban, akár a választáson való részvétel tekintetében is aktív lesz majd.

„Szerinted milyen, választáson kívüli lehetőségeik vannak a fiataloknak arra, hogy hallassák a hangjukat a helyi vagy országos közügyekben?" - A fiatal korcsoportok körében (%)

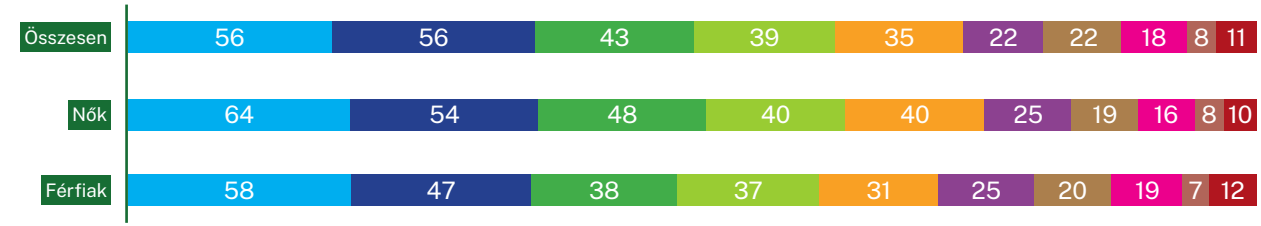

- Aláírásgyűjtés, petíció
- Utcai tiltakozás
- Ifjúsági szervezeten keresztüli fellépés
- Civil szervezetek akcióiban való részvétel
- Internetes fórumokon való véleménynyilvánítás
- Flashmob
- Képviselővel, polgármesterrel való kapcsolatfelvétel
- Lakossági fórum
- Híres youtubereken keresztül elérni a a tömegekhez
- Semmilyen

A közéleti részvételi hajlandóságot növelő tényezők

Feltettük azt a kérdést is a fiataloknak, hogy leginkább minek kellene változnia ahhoz, hogy nagyobb hajlandóságot mutassanak a közéletben való részvételre. A kapott válaszok megoszlását az alábbi, halmozott sávdiagram mutatja.
Megjegyzés: Ezúttal is lehetőség volt a többes feleletválasztásra (három válaszlehetőséget is megjelölhettek a válaszadók), így a válaszok említési arányszámainak összege meghaladja a 100 százalékot.

Az első három, legtöbb említést kapott válasz az állampolgári ismeretek oktatás, a hiteles információkhoz való hozzáférés és a politikai kínálat színvonalának, hitelességének fontosságára hívja fel a figyelmünket. Ha nemek szerinti bontásban vizsgáljuk a fiatal korcsoportokba tartozók válaszainak megoszlását, láthatjuk, hogy a nők az állampolgári ismeretekről szóló oktatás minőségének javítását fontosabbnak tartják, mint a férfiak, ahogy a hiteles információhoz való hozzáférhetőséget is. A férfiak viszont nagyobb hangsúlyt helyeztek a közbeszéd normálisabbá válására. Érdekesség, hogy a nők körében csaknem kétszeres a férfiakhoz képest a fiatal választók, életkezdő korosztály erősebb képviseletének említése. Önmagában is figyelemreméltó, hogy a fiatalok elsősorban nem a generációs szempontok erősebb képviseletétől várnák a közéleti részvételi hajlandóság javulását, hanem az edukáció, az ismeretszerzés és a politikai kínálat színvonalasabb szerepétől.

„Leginkább minek kellene változnia ahhoz, hogy szívesebben részt vegyél a közéletben? Legfeljebb három választ jelölhetsz meg.” - A fiatal korcsoport körében (%)

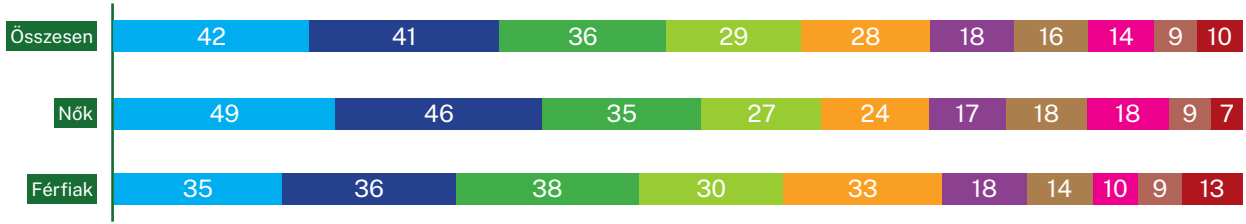

- Alaposabb és érdekesebb oktatás az állampolgári ismeretekről az iskolában
- A hiteles információkhoz való hozzáférés nehézségének
- A politikai kínálat színvonalának, hitelességének
- A politikai döntéshozók számonkérhetőségének
- A közbeszéd normálisabbá válásának
- A politikai intézményrendszer (beleértve a választási rendszert) működésének
- Az aktív politikusok korösszetételének (több fiatal politikust!)
- A fiatal választók, életkezdő korosztály erősebb képviseletének
- A közvetlen demokrácia, az e-demokrácia alkalmazási gyakoriságának
- Jelenleg is szívesen részt veszek a közéletben

Játékprogramok használata

A fiatal korcsoportba tartozók jelentős hányada él szórakoztató elektronikai cikkekkel, illetve kipróbált már különböző platformokra programozott játékszoftvereket. Ezek a szoftverek azon túl, hogy szórakoztatnak, a tanulás és a szocializáció eszközei is lehetnek. Az előző kérdésre adott válaszokból láthattuk azt is, mekkora szerepet tulajdonítanak a fiatalok az állampolgári ismeretekre nevelésnek és a hiteles információkhoz való hozzájutásnak. S miért ne lehetne akár játszva tanulni? (Játék és szimuláció, digitális játék alapú oktatás.)

A fiatal korcsoportokba tartozó válaszadók 62 százaléka játszik valamilyen játékprogrammal. A

„Szoktál-e valamilyen számítógépes játékkal játszani? Ha igen, leggyakrabban milyen eszközön, platformon?" - A fiatal korcsoport körében

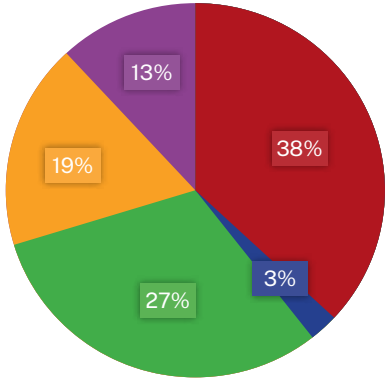

- Nem játszok ilyen játékokkal
- Leginkább közösségi oldalon
- Leginkább asztali vagy hordozható számítógépen
- Okostelefonon
- Egyéb eszközön (pl. játékkonzolon)

legnépszerűbb platform a válaszadók körében az asztali vagy hordozható számítógép, amelyet az okostelefon, a játékkonzolok és egyéb eszközök, majd a közösségi oldalakon elérhető játékok követnek. A nemek közötti különbség kirajzolódik az eredményekből: a férfiaknak a 24 százaléka, míg a nőknek az 51 százaléka nem szokott ilyen játékokkal játszani. A fiatal férfiak leginkább asztali vagy hordozható számítógépen játszanak, míg a fiatal nők az okostelefont használják a legnagyobb arányban erre a célra.

Csupán a megkérdezettek egyötöde zárkózna el attól, hogy kipróbáljon egy olyan, szoftveres játékot, amely szórakoztató módon segít a játékosnak átadni állampolgári ismereteket, a közügyekbe való beleszólás, a társadalmi részvétel szempontjából releváns cselekvési mintákat és megoldásokat. Még azon válaszadóknak a 40 százaléka is igennel felelt arra a kérdésre, hogy kipróbálna-e egy ilyen játékot, akik az előző kérdésben úgy nyilatkoztak, hogy nem szoktak játékprogramokkal játszani.

„Kipróbálnál-e olyan játékot, amely szórakoztató módon, történetet mesélve az állampolgári részvétel különböző formáit kínálja cselekvési lehetőségként a közügyek, közéleti problémák megoldására?" - A fiatal korcsoportba tartozók körében

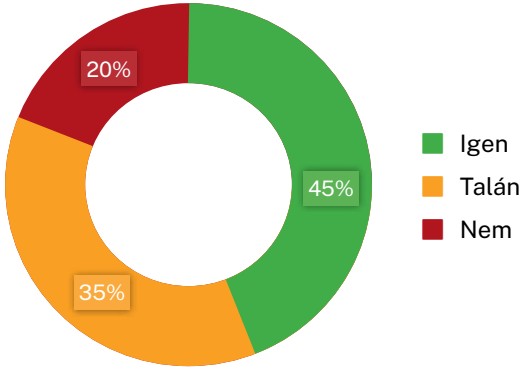

A politikusokba vetett bizalom

Rákérdeztünk a fiataloknál, hogy mennyire bíznak meg a politikusokban. Ez a közéleti részvétel szempontjából egy lényeges attitűdre világít rá, hiszen a képviselettel, a döntéshozatallal, a demokratikus intézményrendszerrel való elégedettség egy fontos szegmensét vizsgálja.

Ahogy az a kördiagramon látható, a fiatalok túlnyomó többsége egyáltalán nem vagy inkább nem bízik a politikusokban. Megjegyzés: ez egyébként általános társadalmi attitűdnek is mondható, tehát nem csak a fiatal korcsoportokra jellemző. Magyarázat: A fiatalok számára leginkább annyiban kedvezőtlenebb, hogy a népesség korfáját,

„Mennyire bízol a politikusokban?" - A fiatal korcsoportba tartozók körében

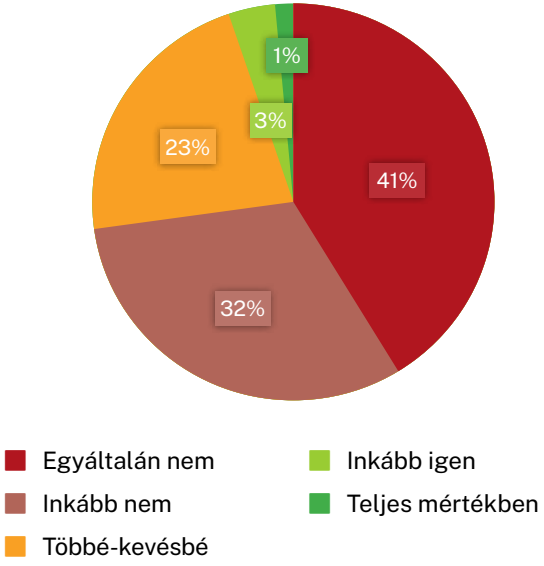

a demográfiai trendet, a fiatalok magasabb mobilitási, elvándorlási hajlandóságát és az idősebb

korcsoportokhoz képesti, szignifikánsan alacsonyabb választási részvételi hajlandóságát tekintve joggal érezhetik úgy, hogy a politikai szereplők retorikájában, prioritási sorrendjében gyakran hátrébb csúsznak a választókorú népesség nagyobb szegmensét kitevő és a választásokon aktívabb, idősebb, illetve kifejezetten idős (nyugdíjaskorú) generációkkal szemben. Bár utóbb egyre több politikai szereplő ismeri fel, hosszabb távon mekkora jelentősége van a szavazói utánpótlásnak, s az újabb, kezdetben generációs alapon szerveződő pártok gyakran eleve a fiatalokat megcélozva igyekeznek politikai kommunikációs üzeneteket, témafelvetéseket megfogalmazni, mivel ők még nem rendelkeznek kiforrott politikai identitással és megszilárdult preferenciával (ehelyett inkább „impulzusszavazók"). Emellett a kormány részéről is érzékelhető – elsősorban a családpolitikán, az adórendszeren és a társadalmi konzervativizmus által nyújtott mintákon, hagyományos szerepeken keresztül – az életkezdő korosztály megcélzása. Mindezek ellenére a fiatalok lehetőségeiket tekintve még mindig erősen függenek a családi hátterüktől, a számukra elérhető oktatás, képzések piacképességétől és általában véve a jövedelmi viszonyoktól.

A politikusokba vetett bizalom erősítése

Az előbb ismertetett, meglehetősen negatív vélemények után érdemes megnéznünk, hogy melyek azok a tényezők, amelyek változása esetén a válaszadók úgy gondolják, hogy hajlandóak volnának jobban megbízni a politikusokban.
Megjegyzés: a válaszadók három válaszlehetőséget is megadhattak (többszörös feleletválasztás), így az említések arányszámainak összege meghaladja a 100 százalékot.

„Leginkább minek kellene változnia ahhoz, hogy jobban megbízz a politikusokban? Legfeljebb három választ jelölhetsz meg.” - A fiatal korcsoportba tartozók körében (%)

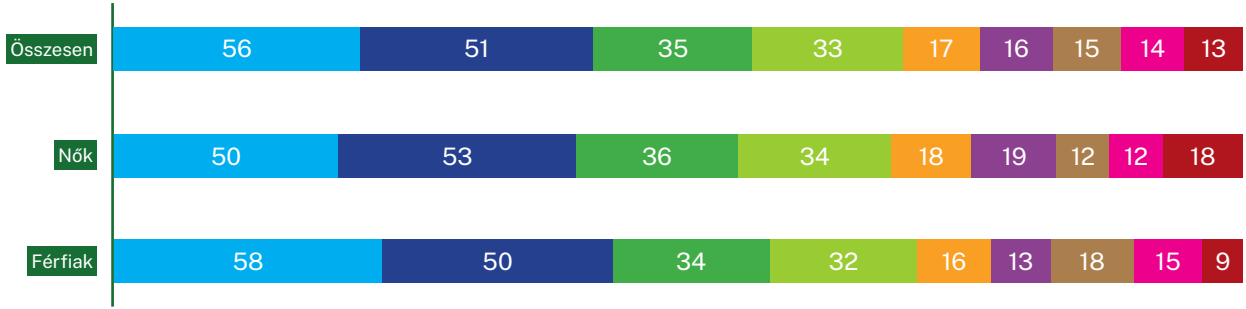

- A politikusok elszámoltathatóságának
- A politikusok által elkövetett visszaélések felderítési eredményességének és a büntetés szigorának
- Politikai generációváltásnak
- A politikusok kevésbé legyenek korruptak
- A legfőbb politikai döntéshozók újraválaszthatóságának legyen korlátja
- A politikusok javadalmazása és az átlagjövedelem közötti távolság csökkenésének
- A politikusi visszahívhatóságra vonatkozó szabályozásnak
- A politikusok és a választók közötti közvetlen kapcsolattartás lehetőségeinek
- A fiatal korcsoportok problémáival való foglalkozás gyakoriságának

Miként az leolvasható a halmozott sávdiagramról, leginkább a politikusok elszámoltathatóságának erősítésében, a politikusok által elkövetett visszaélések felderítési eredményességének javításában és a szigorúbb büntetésekben, valamint a politikai generációváltásban látják azokat a tényezőket a fiatal korcsoportokba tartozók, amelyek a politikusok iránti bizalmat növelhetnék a körükben. A korrupció mértékének csökkentése szintén magas említési arányt kapott. Érdekesség, hogy amíg a politikai generációváltás az előkelő harmadik helyen szerepelt az egyes válaszpanelek említési arányainak sorában, addig a fiatal korcsoportok problémáival való foglalkozás gyakorisága csak a sor végén szerepel – ráadásul a női válaszadók kétszer akkora említési aránya mellett, mint a férfi válaszadók esetében. Ami a lista elején szereplő tételek sorrendjét illeti, elmondható, hogy az iskolai végzettség szerinti szegmentáció sem mutatott érdemi eltérést a teljes minta átlagához képest.

Párttagság és ifjúsági párt-szervezeti tagság

Rákérdeztünk a pártokhoz való formalizált kötődésre is, vagyis a pártszervezeti tagságra és a párt ifjúsági tagozatának / szervezetének tagságára. A válaszok megoszlását az alábbi, halmozott oszlopdiagram mutatja.

A korábbi kérdésekre adott válaszok alapján talán nem meglepő, hogy a fiatalok túlnyomó többsége nem kötődik, illetve kötődött szervezeti szinten egyik politikai párthoz sem. Ugyanakkor a jelenlegi és korábbi párttagság együttes aránya nem mondható kifejezetten rossz aránynak, hiszen az európai átlagnál magasabb számarányt láthatunk. Mindazonáltal nem vonhatunk le ebből az adatsor-

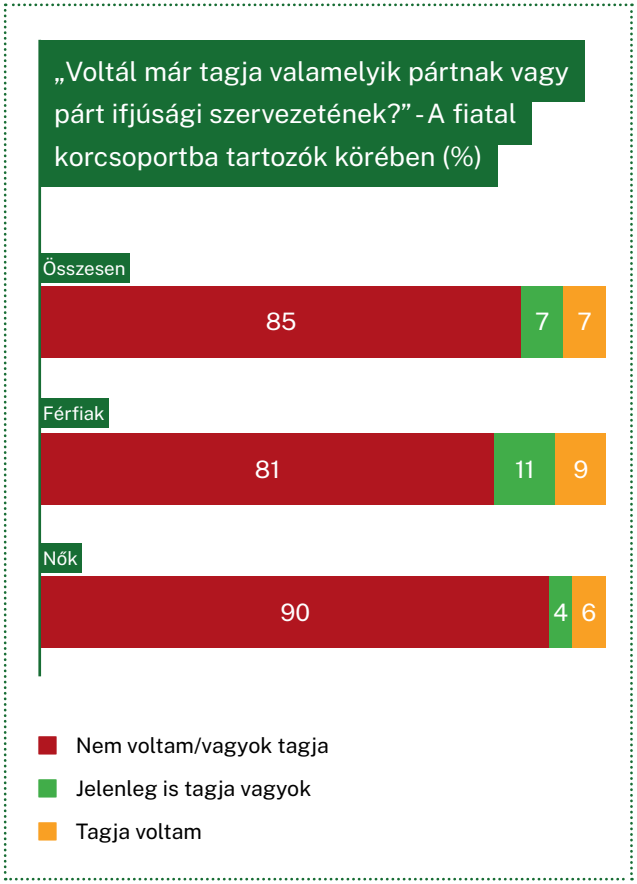

ból messzemenő következtetést, hiszen a tényleges hez képest így is kifejezetten magas arányt láthatunk. Ennek magyarázatául szolgálhat, hogy a kitöltők között az országos (korcsoportos) átlaghoz képest felülreprezentáltak lehettek a fesztivál-helyszíneken jelenlévő hallgatói önkormányzati és ifjúsági (párt-)szervezeti tagok és aktivisták. (Megjegyzés: az adatfelvétel helyszínén több hallgatói önkormányzat, ifjúsági szervezet is jelen volt kitelepülőként.)

A fiatal férfiak körében több mint kétszeres azok aránya, akik jelenleg is párttagsággal vagy ifjúsági pártszervezeti tagsággal rendelkeznek, mint a szintén fiatal korcsoportokba tartozó nők esetében.

A fővárosi fiatalok e téren politikailag valamivel aktívabbak: 80 százalékuk nem volt, illetve nem tagja jelenleg sem pártnak vagy párt ifjúsági szervezetének, 8 százalékuk korábban tagja volt, 12 százalékuk pedig jelenleg is tagja.

A párttagság, pártoló tagság és ifjúsági pártszervezeti tagság (de megengedően ide sorolhatjuk a meggyőződésből pártaktivista tevékenységet ellátókat is) az intézményes politika iránti bizalom egy fontos mutatója.

Ifjúsági pártszervezeti tagsággal kapcsolatos elvárások

Rákérdeztünk arra is a fiatalok körében, hogy milyen esetekben volnának hajlandóak a fiatalok részt venni egy ifjúsági pártszervezetben. A válaszok megoszlását az alábbi, halmozott sávdiagram szemlélteti.
Megjegyzés: A válaszadók több (legfeljebb három) válaszlehetőséget is megjelölhettek, így az egyes válaszok említési részarányainak összege meghaladja a 100 százalékot.
A kellően széles spektrumot lefedő válaszpanelek mellett is láthatjuk, hogy a megkérdezettek viszonylag magas arányánál (37 százalék) erős restancia mutatkozik az ifjúsági pártszervezeti tagsággal szemben.

A női válaszadók a férfiaknál nagyobb jelentőséget tulajdonítanak egy jó ügy, támogatható cél szolgálatának, a közösségi élménynek, illetve a fiatalok hangosabb képviseletének az ifjúsági pártszervezeti tagsággal összefüggésben. A férfiakat viszont a nőknél jobban inspirálja a politikai karrierlehetőség. Ha a válaszok megoszlásának a mintázatát nézzük, mindemellett sem beszélhetünk szignifikáns eltérésről a nemek vonatkozásában.

„Mikor vennél részt szívesen egy párt ifjúsági szervezetében?” - A fiatal korcsoport körében (%)

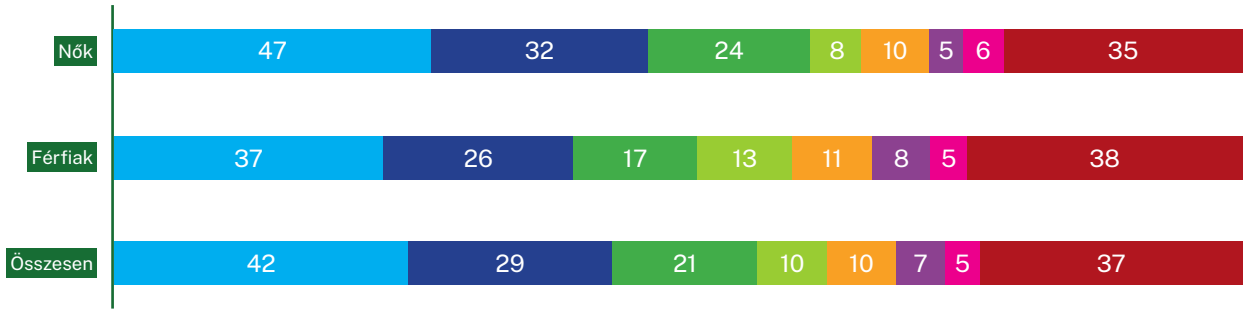

- Ha egy jó ügyet, támogatható célt szolgálna
- Ha közösségi élményt, társaságot adna
- Ha a fiatalok hangját, igényeit felerősíthetném a közéletben
- Ha politikai karrierlehetőséget biztosítana
- Ha egy hiteles alternatíva feltűnne a mai politikai rendszerben
- Ha általa több emberhez juthatnék el, többet szerepelhetnék
- Ha több lehetőség lenne, nem csak „kormánypárt” és „ellenzék”
- Biztosan nem vennék részt

A személyes élethelyzettel összefüggő legfontosabb problémák

A fiatalok közéleti aktivitása, társadalmi ügyekbe való bevonódása / bevonhatósága, általános attitűdje és jövőbeli tervei, lehetőségei vonatkozásában kifejezetten lényeges annak vizsgálata, hogy az érintett korcsoportokba tartozók mely, a saját élethelyzetükkel összefüggő problémákat tekintenek elsődlegesnek.

Megjegyzés: A válaszadók ezúttal is legfeljebb három válaszlehetőséget jelöltek meg, így az egyes válaszpanelek említési részarányainak összege meghaladja a 100 százalékot.

A fiatal korcsoportokba tartozó válaszadók összessége a problémalajstromának első három helyére az anyagi nehézségeket, a munkanélküliség és bérszínvonal kérdését, valamint a lakáshoz jutás nehézségét jelölték meg, ugyanakkor nagy arányban említették a jelenlegi periódusra kontinensszerte jellemző gazdasági válságot és kiszámíthatatlanságot is. A lakóhelyen való boldogulás vagy az oktatási rendszer állapotának kérdése a személyes prioritások közül közepesen fontosnak bizonyultak.

A fiatal korcsoportokba tartozó nők a férfiaknál nagyobb arányban említették az anyagi nehézségeket és a munkanélküliség, bérszínvonal problematikáját. Érdekesség, hogy a problémalajstrom végére sorolt „gyenge érdekérvényesítő képességet” a férfiak kétszer akkora arányban jelölték meg, mint a nők. A fővárosban élők körében a lakáshoz jutás megelőzi a munkanélküliség és az alacsony bérszínvonal problémáját, ami a fővárosi

ingatlanpiaci árak tekintetében nem meglepetés. A budapestieket a gazdasági válság és kiszámíthatatlanság, illetve az oktatási rendszer minősége is jobban foglalkoztatják a problémafelvetés szempontjából.

„Az alábbi problémák közül mit tartasz a saját vagy közvetlen környezeted élethelyzete szempontjából igazán fontosnak? (Legfeljebb három választ jelölhetsz meg!)" - A fiatal korcsoport körében (%)

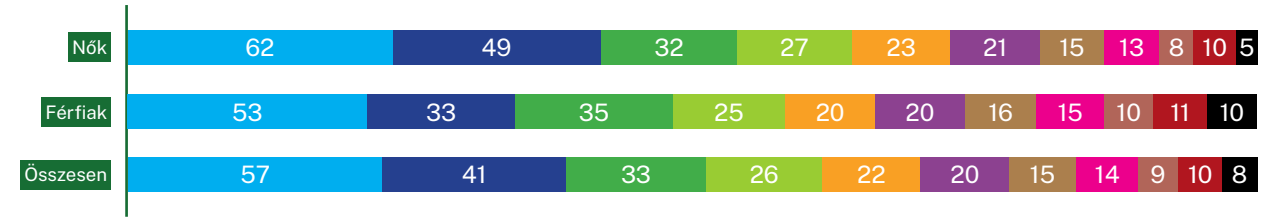

- Anyagi nehézségek
- Lakáshoz jutás nehézsége
- Oktatásban tapasztalható problémák
- Alkohol-, drogfogyasztás
- Társasági élet nehézségei
- Gyenge érdekérvényesítő képesség
- Munkanélküliség, bérszínvonal
- Gazdasági válságok, kiszámíthatatlanság
- Lakóhelyen való boldogulás nehézsége
- Párkapcsolati nehézségek
- Családtervezés nehézségei

A fiatalok problémáival foglalkozó tanácsadó iránti igény

A fiatalok gyakran – szociális helyzettől, egyéni képességektől és személyiségjegyektől függően is – különleges figyelmet, útmutatást, illetve mentorálást igényelnek. Ezt nem feltétlenül kapják meg az oktatási intézményben, ahol kevés plusz erőforrás jut egy-egy egyénre – a speciális nevelő tanárok és adott esetben az iskolapszichológus munkája mellett is. Ráadásul – ahogy a mostani kutatásunk is rávilágított – a fiatalok, az életkezdő korosztály jelentős része gondolja úgy, hogy vannak tipikusan generációs kihívások, az ifjúságot érintő problémák. Ezekkel érdemes külön is foglalkozni, és erre megfelelő megoldás lehet egy, kifejezetten a fiatalok problémáival foglalkozó, ifjúsági tanácsadó, akit megkereshetnek az érintettek. Egy ilyen, szakemberekből álló, intézményi hálózat létrehozása segítséget nyújthatna azokban a kérdésekben, amelyekben a fiatalok információ és tapasztalatok hiányában segítségre, tanácsra szorulhatnak.

„Mennyire volna rá szükség, hogy külön a fiatalok problémáival foglalkozó önkormányzati vagy ifjúsági tanácsadó személyhez fordulhass a kérdéseiddel?" - A fiatal korcsoportba tartozók körében

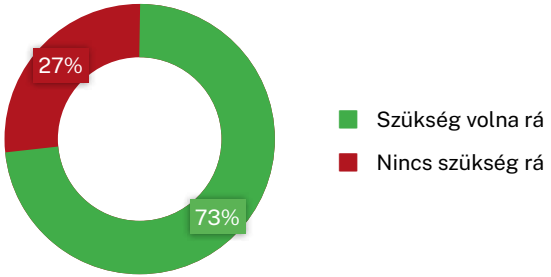

A válaszadók csaknem háromnegyede (73 százaléka) válaszolta azt, hogy szükség volna arra, hogy egy, külön a fiatalok problémáival foglalkozó önkormányzati vagy ifjúsági tanácsadó személyhez fordulhasson a kérdéseivel. A fiatal férfiak kisebb arányban (68%) tartanak kívánatosnak egy ilyen lehetőséget, mint a fiatal nők (77%). A fővárosiak is kevésbé fogékonyak rá, mint a vidék Magyarországán élők. A válaszok megoszlása tekintetében releváns mértékű különbség nem mutatható ki a 25 év alatti, valamint a 26 és 30 év közötti fiatalok véleménye között.

Ifjúsági ház, fiatalok számára üzemelő közösségi hely iránti igény

Az előző kérdésre adott válaszokkal egybevág, hogy a válaszadók abszolút többsége, 55 százaléka szerint szükség volna rá, hogy működjön a lakóhelye szerinti településen ifjúsági ház, közösségi hely a fiatalok számára, míg 26 százaléka szerint ez a felvetés saját lakóhelyén már megvalósult. Csupán a megkérdezettek alig egyötöde vélekedik úgy, nincs ilyesmire szükség.

A férfi válaszadók csaknem 10 százalékponttal kisebb arányban tartanák fontosnak egy ilyen intézmény létesülését a lakóhelyükön, a falvak és a kisvárosok lakói viszont az átlagnál nagyobb szükségét érzik.

„Mennyire volna rá szükség, hogy működjön a lakóhelyed szerinti településen ifjúsági ház, közösségi hely a fiatalok számára?

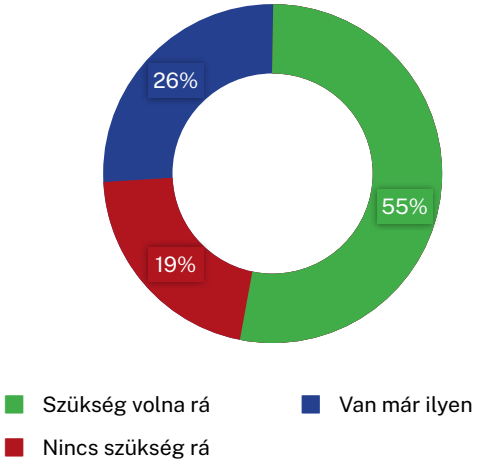

A fiatalok számára elérhető közösségi helyek és a közéleti érdeklődés közötti összefüggés

A közéleti érdeklődés és társadalmi cselekvés katalizátorai lehetnének az erős mikroközösségek, valamint azok a fórumok, ahol a fiatalok egymással érintkezve, egymásra reflektálva fogalmazhatnak meg véleményt a szűkebb lakóközösségükben (helyi közügyek), illetve az országos politikában zajló folyamatokról. Itt érdemes

„Amennyiben elérhetők volnának közösségi helyek fiatalok számára, szerinted aktívabban érdeklődnél, illetve vennél részt a közéletben?" - A fiatal korcsoportba tartozók körében (%)

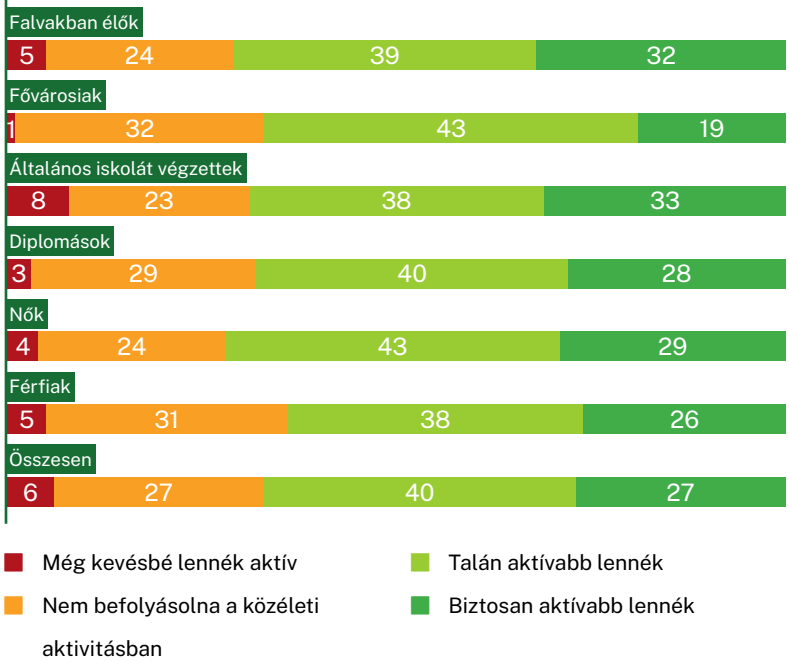

megjegyezni a pozitív minták erejét a diskurzus, illetve a cselekvés formálásában.

Ahogy az a halmozott sávdiagramon is látható, a fiatal korcsoportokba tartozó nők nyitottabbak a fiatalokat célzó közösségi helyek iránt, körükben alacsonyabb azok aránya, akik szerint nem befolyásolnák őket ezek a fórumok a közéleti aktivitásban. Az egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkezők véleményének megoszlása csaknem megegyezik a teljes minta átlagával, míg az általános iskolai végzettséggel rendelkezők körében a szkeptikusok és az optimisták aránya is némileg magasabb az átlagnál. A falvakban élők pozitívabb várakozással tekintenek a fiatalok számára elérhető közösségi helyek közéleti aktivitást formáló hatására, mint a budapestiek – igaz, ebben benne lehet az is, hogy a fővárosban élők számára eleve hozzáférhetőbbek a lakóhelyük szerinti ifjúsági házak, közösségi fórumok.

A fiatalok problémáira, közösségi életére koncentráló intézmények elérhetősége

A településszerkezet szerint elérhető szolgáltatások, lakóhely szerinti közösségi fórumok feltérképezése is segíthet az előző kérdésre adott válaszok kontextusba helyezésében. Ezért is kérdeztünk rá külön arra, hogy vannak-e a célcsoport számára elérhető közelségben olyan intézmények, szervezetek, amelyek kifejezetten a fiataloknak szerveznek programokat, nyújtanak segítséget, adnak tanácsokat. Az eredményeket a következő ábra szemlélteti.

Miként azt láthatjuk, a falvakban élők és a kisváro-

si polgárok nagyobb arányban jelezték, hogy a lakóhelyük szerinti településen nem érhetők el olyan intézmények, szervezetek, amelyek kifejezetten a fiataloknak szervezneknek programokat, nyújtanak segítséget, adnak tanácsokat, ám szükség volna ezekre. A nagyobb lélekszámú és megyei jogú városokban az intézményi infrastrukturális ellátottság e tekintetben is kedvezőbb, ugyanakkor az e településeken élőknek is csupán a 37-37 százaléka jelezte: van már elérhető közelségben ilyen intézmény, további csaknem egyharmaduk pedig szükségesnek véli azok létesítését.

„Vannak-e a számodra elérhető közelségben olyan intézmények, szervezetek, amelyek kifejezetten a fiataloknak szerveznek programokat, nyújtanak segítséget, adnak tanácsokat stb.)?" - A fiatal korcsoportba tartozók körében (%)

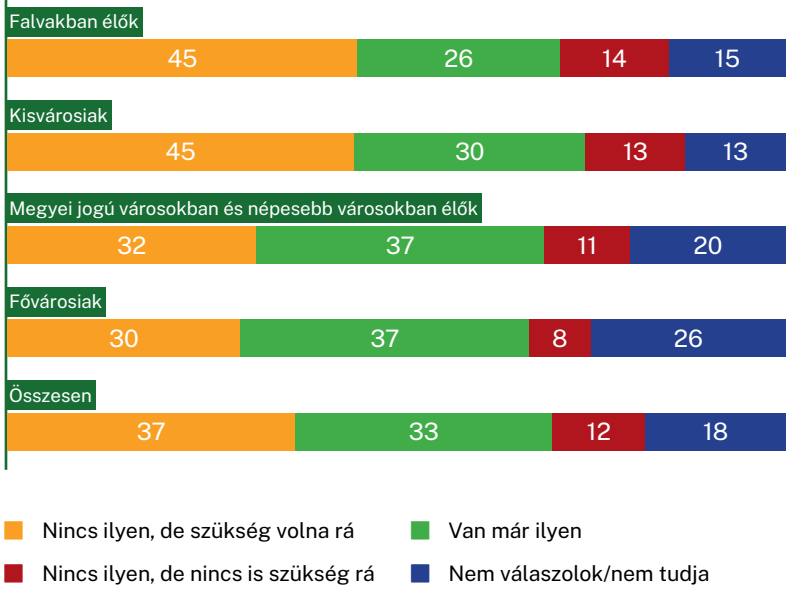

Ifjúsági szervezetek normatív támogatásának növelése

A politikai kommunikációban gyakran előkerül, hogy az egyes társadalmi csoportok, ágazati politikai területek, úgy általában a közszférában dolgozók, illetve a nagy ellátórendszerekhez sorolható intézmények részesüljenek nagyobb költségvetési támogatásban. Ezek mögött természetesen

„Szerinted alapvetően javítana-e a fiatalok közéleti részvételi hajlandóságán, ha a mindenkori kormányok jóval több normatív támogatást, pályázati forrást biztosítanának az ifjúsági szervezetek, programok számára?" - A fiatal korcsoport körében

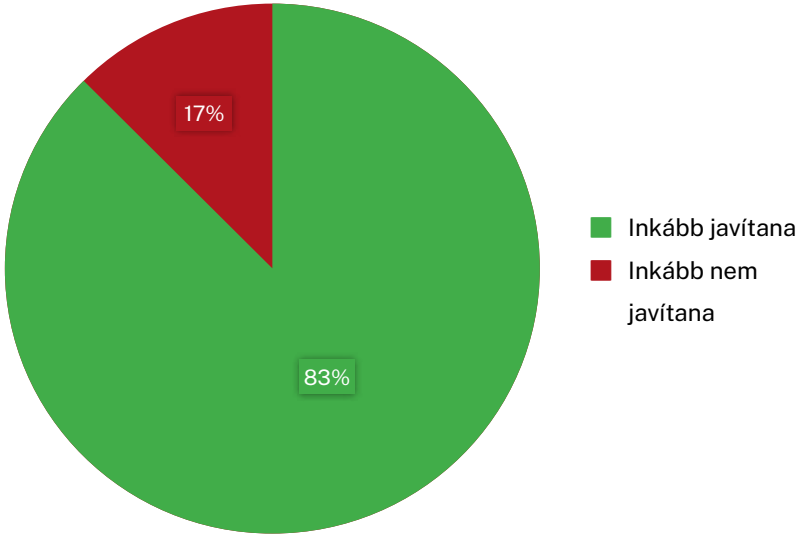

gyakran jogos igények állnak. Mi arra kérdeztünk rá, hogy a fiatal korosztályba tartozók mit gondolnak, alapvetően javítana-e a fiatalok közéleti részvételi hajlandóságán, ha a mindenkori kormányok jóval több normatív támogatást, pályázati forrást biztosítanának az ifjúsági szervezetek, programok számára.

Talán nem meglepő, hogy a válaszadók 83 százaléka szerint az ifjúsági szervezetek, programok számára nyújtandó magasabb összegű normatív támogatás javítana a fiatalok közéleti részvételi hajlandóságán. Az alap- vagy mester diplomával rendelkezők a teljes minta átlagához viszonyítva még optimistábbak: körükben 87 százalék, illetve 92 százalék ez az arányszám. A nők is pozitívabb várakozásokkal rendelkeznek, mint a férfiak ebben a vonatkozásban (89%, illetve 77%).

A fiatalok gyermekvállalási hajlandósága

Szociológiai vonatkozású ifjúságpolitikai felmérésekben gyakran előkerül, hogy a magyarországi fiatalok nagyobb gyermekvállalási kedvvel rendelkeznek, mint amit a népesedési statisztikák (születések száma) tükröznek. Fontos megjegyezni, hogy a (felelős) gyermekvállalás (családtervezés) a jövőbe vetett hitről, pozitív várakozásokról is szól. Természetesen ebben fontos tényező lehet a mindenkori kormányok családpolitikai filozófiája és támogatási eszköztára, ugyanakkor a leglényegesebb szempont – a külső körülmények (pl. válságok, társadalmi krízisek) – kényszerítő erején túl az, hogy maguk az érintettek, a népesség termékeny korú és állapotú része – a mi esetünkben a

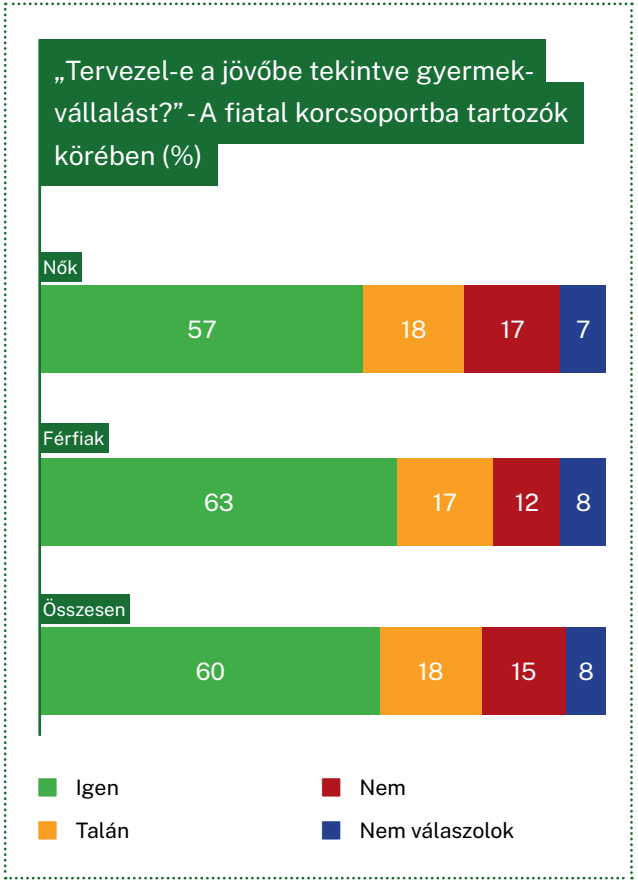

vizsgált korosztályba tartozók – miként vélekednek a családalapításról.

A fiatalok gyermekvállalási hajlandósága mérsékelten magasabb a férfiak körében, de összességében is magasnak mondható. A nemleges választ adók aránya a nőknél 17 százalék (nagyjából hasonló mértékű a „talán” válaszok aránya is), míg a férfiaknál 12 százalék (17% talán). A diplomával rendelkezők magasabb arányban terveznek gyermekvállalást, ahogyan az aprófalvak és a megyeszékhelyek fiataljai is.

Egyéb demográfiai kérdések

A következőkben néhány, a kérdőívet záró, statisztikai-demográfiai kérdést láthatunk. Ezek legfőbb funkciója az, hogy a rájuk adott válaszok által még inkább megismerhessük a kutatási célcsoportunk szociológiai hátterét, illetve a kutatási adatbázisunk bővítésével lehetővé váljon az eddigi kérdésekre adott válaszok egyéb, statisztikai kérdésekkel való esetleges korrelációjának (kereszt-lekérdezések) vizsgálata.

„Mi a családi állapotod?" - A fiatal korcsoporthoz tartozók körében (%)

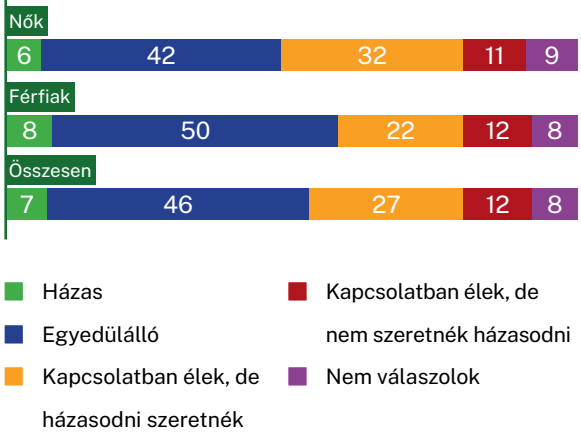

A megkérdezett fiatalok kapcsolati státusza

A fiatal férfiak körében magasabb az egyedülállók aránya, mint a fiatal nőknél, míg a már kapcsolatban élő, házasodni tervező férfiak aránya szűkebb. A fiatal nők és férfiak 11-12 százaléka nyilatkozott úgy, hogy kapcsolatban él, de nem szeretne házasodni. Példa a korrelációra: a kapcsolatban élő és házasságot tervező fiatalok körében szig-

nifikánsan magasabb a gyermekvállalást tervezők aránya, mint a kapcsolatban élő, de házasságot nem tervező válaszadók esetében.

A vizsgált korosztályban a nőknek a 6 százaléka, a férfiaknak a 8 százaléka házas. A fiatal férfiak fele egyedülálló, és bár a nőknél alacsonyabb ez az arány, a relatív többséget köztük is az egyedülállók alkotják.

Az egyazon háztartásban élők száma

A fővárosi fiatalok kétszer annyian élnek egy fős háztartásban, mint a falvakban élő társaik, de magasabb közöttük a két főt számláló háztartásokban élők aránya is. Ugyanakkor a falvakban élők csaknem fele négy vagy több főből álló háztartásban él, és kifejezetten kevesen, csak minden tizedik vidéki fiatal él egy fős háztartásban. A három főből

„Hányan éltek közös háztartásában (közös kasszán) Téged is beleszámítva?” - A fiatal korcsoportba tartozók körében (%)

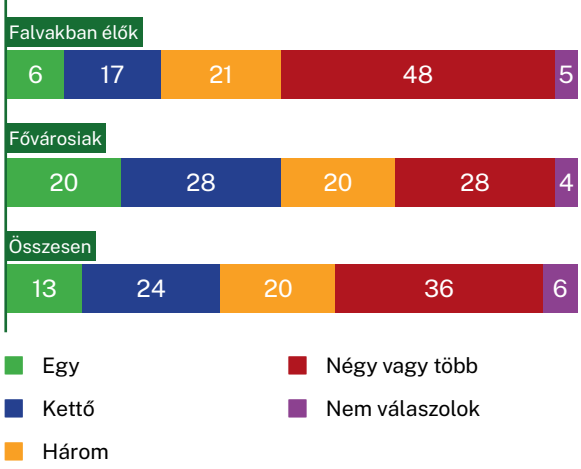

álló háztartások aránya nem mutat érdemi eltérést a fővárosiak és a falvak népessége tekintetében a fiatalok körében.

A megkérdezett fiatalok háztartásának jövedelmi alapú önbesorolása

Mivel a jövedelmi helyzetre vonatkozó kérdés is szenzitívnek minősül, ezért a kérdőív összeállításakor hátra lett sorolva. Ugyanezen okból nem egzakt, sávos összeghatárokat jelöltünk meg válaszlehetőségekként, hanem a skálázós megoldást választottuk, ahol a válaszadó 1-től 5-ig terjedően adhatott „osztályzatot” aszerint, hogy mennyire érzi magát szegénynek vagy éppen gazdagnak.

Kifejezetten kevesen (1-2 százalék) nyilatkozott úgy, hogy „nagyon szegény”, de a szegények (1-2-es skálafokozat) együttes aránya is csekélynek mondható. (Ebben nyilván benne van egyrészt a pszichés hatás, hiszen a szegények egy része hajlamos inkább a mediánjövedelműek közé sorolni

„Kérlek, helyezd el háztartásodat egy ötös skálán jövedelmi helyzete alapján.” - A fiatal korcsoport körében (%)

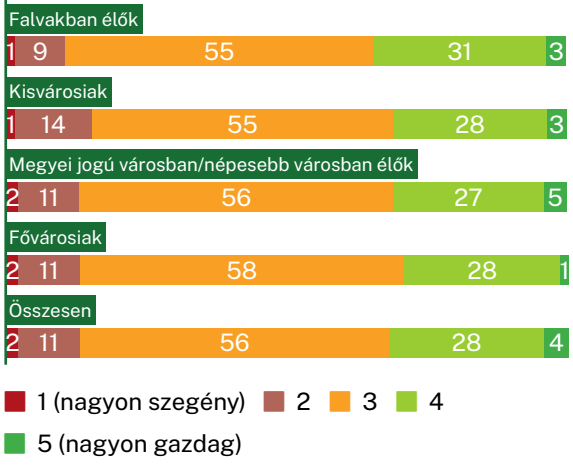

magát, másrészt a mintavétel fesztiválokon történt, ami a belépőjegyek és egyéb költségek okán eleve egy szűrőt képez.) Okkal feltételezhetjük tehát, hogy ennél magasabb a fiatalok körében a

depriváltak aránya. A válaszadók abszolút többsége a jövedelmi középre pozícionálta magát, míg a maradék csaknem egyharmaduk (27-31% a módosak közé), mintegy 1-5% pedig a nagyon gazdagok közé. Érdekesség, hogy a fővárosi fiataloknak csupán 1 százaléka választotta az 5-ös értéket az ötfokú skálán.

A megkérdezett fiatalok munkaerő-piaci (foglalkoztatás) alapú önbesorolása

A személyes kilátások, közérzet szempontjából meghatározó jelentőségű a munkaerőpiaci helyzet. Érdemes tehát az ezzel kapcsolatos adatokat is külön értékelni.

A megkérdezett fiatalok kicsivel több mint egyharmada dolgozik teljes munkaidőben, egynegyede

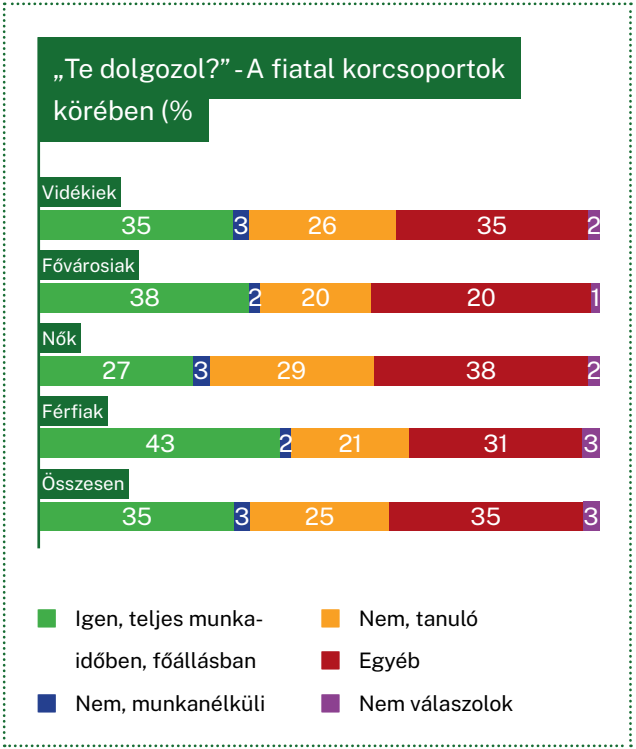

tanuló, 3 százaléka sorolta magát a munkanélküliek közé, míg ismét több mint egyharmada rész-

munkaidős vagy alkalmi állással rendelkezik (ők a többség e kategórián belül), egyéb inaktív, illetve gyesen/gyeden van. A fiatal férfiak jóval nagyobb arányban dolgoznak teljes munkaidőben, mint a fiatal nők (ebben közrejátszik az is, hogy a nők közül többen tanulnak tovább).

Konklúzió, javaslatok

Ebben a fejezetben az előbbiekben ismertetett kutatási eredményekből vonunk konklúziót. A kutatási jelentés elején olvasható összefoglalóval ellentétben ezúttal konkrét javaslatokon keresztül fogalmazunk meg summázatot.

1. Az önkéntes munkára való motivációt további állami ösztönzőkkel kell erősíteni, ennek során oktatási és szociális ellátó intézményekkel, civil szervezetekkel való együttműködést hálózatosítani, intézményesíteni. Kiemelt szerepet kell kapniuk az attitűdformálásban az oktatásnak, az önkéntes munkát népszerűsítő kampá-

nyoknak és a közösségi programoknak.

2. Az állampolgári ismeretek oktatásának újragondolása és hangsúlyosabbá tétele napirendre kell, hogy kerüljön. A cél öntudatos, önszerveződő, kommunitárius beállítottságú, az egyéni felelősségben és a szolidaritásban hívő, jogaikat és kötelezettségeiket ismerő állampolgárok nevelése.

3. A fiatalokat, életkezdőket (nem csak a családosokat, családalapítás előtt állókat) külön kiemelt célcsoportként kell kezelniük a döntéshozóknak, különös tekintettel a generációs hasonlóságokra és az élethelyzetekben, szocializációban rejlő különbözőségekre. Külön Ifjúságügyi Stratégiára van szükség, ami túlmutat az oktatás és a társadalmi reprodukció (családpolitika, szociálpolitika) területein.

4. A fiatalok hír-és politikafogyasztási szokásai befolyásolhatók. Ehhez viszont érdekeltté kell tenni őket a közéleti részvételben, az őket egyénileg is érintő problémáknak össztársadalmi spektrumot adni (kampányok, pályázatok, nyilvánosság ereje), emberközeli példákon keresztül prezentálni, megoldási lehetőségeket kínálni ezekre.

5. A politikai üzeneteknek és közpolitikai megoldásoknak rezonálniuk kell azokra az igényekre, értékrendbeli hangsúlyeltolódásokra, amelyek a fiatal generációkat az attitűdök szintjén erősebben jellemzik. Vagyis keresletorientált programalkotásra van szükség ahhoz, hogy a fiatalokat meg lehessen nyerni a közéleti aktivitásnak.

6. A szélessávú internetpenetráció erősítése mellett (különösen a szociálisan hátrányos helyzetű háztartásokban) a közéleti kommunikációs csatornák egy részének kifejezetten a fiatalokat kellene megcéloznia – fiatal véleményvezérekkel, fiatalos nyelvezettel, a fiatalok között népszerű platformokra optimalizált tartalmakkal, hiteles szereplőkkel és problémafelvetésekkel. Ennek során a multimédiás tartalmak kiemelt jelentőséggel bírnak.

7. A politikai döntéshozóknak látványosabb gesztusokat kell tenniük a fiatalok irányában. Ezek részben szimbolikusak (pl. Ifjúsági Minisztérium, Diákparlament, ifjúsági találkozók szervezése stb.), a pártpolitikai törésvonalak mentén a fiatal politikai generációk rendszeres vitafórumainak szervezése, a politikai (vita) kultúra javítása is kívánatos.

8. A politikai kínálat fiatalítása, a „több fiatalt a politikába" célkitűzése segítheti a fiatalok bevonhatóságát a közéleti vitákba, főként akkor, ha az új politikai generáció stílusban, témakészletben (problémafelvetésben), megközelítésmódban valóban újat hoz, nem a már meglévő politikai/politikusi garnitúrához „asszimilálódik".

9. A közéleti kampány és kommunikáció színvonalának emelése, az erőteljes polarizáció helyett a pragmatikusabb, konszenzus-orientáltabb hangvétel kisebb taszító hatást jelent egy kiforrott világnézettel nem rendelkező, politikai szekértáborokba nem rendeződő, átlag fiatal (kazuális / alkalmi) hírfogyasztó számára.

10. Az edukációs célú játékszoftverek

fejlesztésében nagy potenciál van, ezek igényes kivitelezésben (informatív feladványok, oktatási célú szerepjátékok, problémamegoldás erősítése stb.) ugyanis érdekessé, szórakoztatóvá teszik a közügyekben, közéleti témákban való elmerülést.

11. A kérdőívben szereplő intézmények, közösségi terek (ifjúsági házak, ifjúsági tanácsadók, mentorálási programok, stb.) országos szintű kiépítése, működési feltételeinek biztosítása, mentorálási és közösségszervezési gyakorlata javasolt – az ifjúsági, hallgatói és diákszervezetek szoros bevonásával.

12. A fiatalok számára átfogó jövőképet kell felvázolni, amihez külön cselekvési stratégia és erre elkülönített, a tervezés szintjén kormányzati ciklusokon túlmutató költségvetési forrásmennyiség és intézményi hálózat szükséges.

13. Az oktatási kormányzatnak erősítenie kellene a diákönkormányzatok működési feltételeit, autonómiáját, közoktatási, ifjúságpolitikai kérdésekbe való beleszólási lehetőségét.

14. A fiatalok közéleti bevonásának egyik működőképes komponense lehet az e-szavazás bevezetése. Ez nemcsak a választási részvételi hajlandóság növelését segítené az országos, illetve helyhatósági választásokon, hanem lehetőséget is adna arra, hogy az állampolgárok (így a digitális világban könnyebben eligazodó fiatalabb generációk) a közéleti diskurzus napirendjén szereplő, ad hoc kérdésekben folyamatos visszajelzéseket, impulzusokat adhassanak a döntéshozók számára.

15. Mint mindenütt, itt is elmondható: a fiatalok közéleti bevonásának erősítéséhez több, dedikált költségvetési forrásra van szükség, amelyek az egyéni élethelyzeteket éppúgy segítik, mint a politikáról való gondolkodást.

16. Miként a kutatásunk rávilágított: a fiatal korosztálynak az intézményes politikával és a politikusokkal szembeni bizalmán leginkább az javíthatna, ha úgy érzékelnék, tisztul a közélet, erősödik az elszámoltathatóság. Emiatt a közpénzek transzparenciáját növelő, korrupcióellenes lépések, a szigorúbb összeférhetetlenségi szabályok (politika-gazdaság mezsgyéje) és a példás szigorra építő, hatékony bűnfelderítés és igazságszolgáltatás sokat javíthatnak a részvételi politikai kultúra erején.

17. Mivel a fiatal korcsoportokba tartozó válaszadók összessége a problémalajstromának első három helyére az anyagi nehézségeket, a munkanélküliség és bérszínvonal kérdését, valamint a lakáshoz jutás nehézségét jelölték meg, így a döntéshozók számára leginkább ezek a területek kell, hogy prioritást élvezzenek. Erősebb szociális háló, minőségibb oktatási-képzési rendszer, hatékonyabb, személyre szabottabb mentorálás, a lehetőségekhez igazított, versenyképes fizetési perspektívát nyújtó bérpolitikai lépések és piaci (adórendszer) ösztönzők, szociális bérlakás-építési program, kollégiumi férőhelyek bővítése. Ezen lépéseknek az alapvető szükségletek, biztonsági igények kielégítésén keresztül számos, társadalmi spill-over hatása van, így például a polgári mentalitás erősítése az

egyén fiziológiai-egzisztenciális biztonságérzete, gazdasági autonómiája által.

18. Elsőre talán erőltetett következtetésnek tűnhet, de a fiatalok társadalmi részvételén, közösségi attitűdjén és állampolgári felelősségérzetén is sokat javíthat – a személyes élethelyzetben tapasztalható, jótékony hatásai mellett – az elmagányosodás jelensége elleni küzdelem, amelyben hatékonyan alkalmazhatók kormányzati kezdeményezésű, vagy állami támogatást élvező, proszociális kezdeményezések is.

FIATALOK
A NEMZETÉRT
ALAPÍTVÁNY